

(18. 4.)

RAPPORT VAN DEN MINISTER VAN JUSTITIE

NAAR AANLEIDING VAN HET ADVIES VAN DEN RAAD VAN
STATE EN DE AFZONDERLIJKE ADVIEZEN VAN
LEDEN VAN DIEN RAAD.

BIJLAGE B II VAN HET VERSLAG DER COMMISSIE VAN
VOORBEREIDING.

MINISTERIE VAN JUSTITIE.

Iste Afdeling.

N°. 121.

Commissoriaal
van den 9den Juli 1890 n°. 8.

Advies van den Raad van State van den 24sten Juni 1890 n°. 9, over een ontwerp van wet op het faillissement en de surséance van betaling, benevens vier tot genoemd ontwerp van wet betrekkelijke afzonderlijke adviezen van leden van dien Raad.

's GRAVENHAGE, den 20sten November 1890.

Het behaagde Zijne Majesteit den Koning, bij Kabinetbeschikking van 8 Juli II. n°. 8, aan den ondergeteekende om consideratiën en advies toe te zenden het advies van den Raad van State, benevens vier afzonderlijke adviezen van leden van dien Raad, over het ontwerp van wet op het faillissement en de surséance van betaling met bijbehorende Memorie van Toelichting, hetwelk krachtens Zijner Majesteits machtiging door den ondergeteekende bij missive van 1 Maart II. aan de overwegingen van den Raad was onderworpen.

De ondergeteekende heeft met groote belangstelling van die adviezen kennis genomen en is daarover, krachtens Zijner Majesteits machtiging, in overleg getreden met de bij Zijner Majesteits besluit dd 22 November 1879 n°. 26 benoemde Staatscommissie tot herziening van het Wetboek van Koophandel.

Van de hooggewaardeerde voorlichting in dat opzicht den ondergeteekende door de Staatscommissie op de meest welwillende wijze verleend, is bij de samenstelling van dit rapport een dankbaar gebruik gemaakt.

De inhoud van gemelde adviezen van den Raad van State en van sommige zijner leden getuigt van den ernst en de nauwgezetheid, waarmede dit gewichtige onderwerp door den Raad is onderzocht en overwogen.

De ondergeteekende heeft alsnu de eer Uwe Majesteit hierbij eerbiedig den uitslag mede te deelen waartoe de overweging van gemelde adviezen, omtrent de vele daarin besproken onderwerpen, hem heeft geleid.

Algemeene beschouwingen.

Niettegenstaande bij den Raad van State eenige bedenkingen zijn gerezen tegen een der hoofdbeginselen van het wetsontwerp, de opheffing van de onderscheiding tusschen

Aan

Hare Majesteit de Koningin-Regentes.

kooplieden en niet-kooplieden, waar het de regeling geldt van de algemeene vermogens-executie, — bedenkingen die in 's Raads advies nader worden uiteengezet bij de behandeling van art. 1 van het ontwerp, en die daar ter plaatse dan ook zullen worden behandeld, — verklaart de Raad zich daarmede te kunnen vereenigen.

De opmerking dat daardoor veranderingen in de wetboeken en in andere wetten noodzakelijk zullen worden, beaamt de ondergeteekende ten volle. Daarin zal, wordt deze voordracht tot wet verheven, in eene afzonderlijke wet, regelende de invoering van eerstbedoelde wet, moeten worden voorzien.

Afkeuring daarentegen vindt de voorgestelde opheffing van de bedoelde onderscheiding in het afzonderlijk advies van de Staatsraden jhrn. mrs. ROCHUSSEN en VAN HUMALDA VAN EYSINGA. De bezwaren in dat afzonderlijke advies aangevoerd zijn door den ondergeteekende met den meesten ernst overwogen, maar zonder tot verandering van zijne zienswijze te leiden. Dat bij eene nieuwe regeling van de faillissementen, met behoud van het beginsel dat alleen de koopman faillieert, de bepalingen omtrent kennelijk onvermogen zouden kunnen bestaan, gelijk in dat advies wordt beweerd, kan allerminst worden toegegeven. In die nieuwe regeling toch wordt op tal van punten, en daaronder hoogst belangrijke, afgeweken van de thans geldende voorschriften betreffende het faillissement, die in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering op den staat van kennelijk onvermogen van toepassing zijn verklaard. Gaat het nu aan, die afgekeurde bepalingen te handhaven ten opzichte van den niet-koopman, ook waar de reden die tot de wijziging leidt evenzeer aanwezig is, wanneer een particulier als wanneer een koopman ophoudt te betalen? De door de genoemde heeren Staatsraden verdedigde onderscheiding zou gerechtvaardigd worden door den verschillenden aard der gevallen. Door de daarvoor in meergemeld advies aangevoerde gronden schijnt zulks intusschen niet te worden gestaafd. Immers wel aanvaardde de koopman, die zijn beroep vrij gekozen heeft, daardoor, gelijk te recht wordt opgemerkt, de verplichting iedere opeischbare schuld aanstonds te voldoen, maar die verplichting bestaat niet minder voor den niet-koopman, tegen wien eene opeischbare schuld bestaat. Ten deze te onderscheiden tusschen den koopman en den niet-koopman ware principieel in strijd met het burgerlijk recht. Ongetwijfeld zal de koopman uit den aard zijner betrekking veelvuldiger dan de niet-koopman in een toestand kunnen geraken die eene algemeene vermogens-executie wettigt, maar met dit onderscheid wordt voldoende rekening gehouden door de voorwaarde waarvan art. 1 van het ontwerp de in staat van faillissementverklaring afhankelijk stelt. Nader is dit thans uiteengezet in de Memorie van Toelichting ad art. . . Te weelderige levenswijze of onoordeelkundig beheer van zijne zaken kan de niet-koopman, zelfs dan wanneer in zijn boedel de baten de schulden overtreffen, buiten staat hebben gebracht om ieder het zijne te geven. Zoodanig geval intusschen kan zich evenzeer bij den koopman voordoen. Toch zal ook hij alsdan in staat van faillissement worden verklaard, ten ware er termen zijn tot het verlenen van surséance van betaling, in welk geval ook de particulier volgens dit ontwerp op dat voorrecht aanspraak zou kunnen maken.

Dat een vonnis van faillietverklaring den particulier zwaarder zou treffen dan den koopman, en dat het niet enkel voor de personen der belanghebbenden, maar ook, ja vooral uit een oogpunt van algemeen belang ernstig bezwaar zou hebben, wanneer geestelijken, onderwijzers, ambtenaren, officieren, landbouwers, pachters, particulieren van onderscheiden stand failliet zullen worden verklaard, kan niet worden ingezien, wanneer men in aanmerking neemt dat bij het vonnis van faillietverklaring alleen wordt geconstateerd dat de schuldenaar heeft opgehouden te betalen, en dat daarbij de vraag welke de oorzaak is van dat ophouden van betalen, en derhalve ook de vraag of zulks al dan niet aan des debiteurs schuld is te wijten, geheel in het midden wordt gelaten. Den bedoelden personen zal een vonnis van faillietverklaring niet zwaarder treffen dan een vonnis waarbij de staat van kennelijk onvermogen is uitgesproken.

Door den Raad van State wordt ter nadere verdediging van het Regeeringsvoorstel gewezen op de moeilijkheid in sommige gevallen van de beslissing of iemand al dan niet als koopman is te beschouwen. Dat dat bezwaar, gelijk in meergemeld afzonderlijk advies wordt aangenomen door eene nieuwe, ruimere wettelijke omschrijving van het begrip *koopman* ware op te heffen, is vooralsnog allerminst zeker. Maar in ieder geval, thans bestaat het bezwaar, en nu zou dit op zich zelf zeker geen voldoende grond opleveren om het onderscheid tusschen faillissement en staat van kennelijk onvermogen op te heffen, maar het mag wel beschouwd worden als eene omstandigheid die nevens andere gronden de opheffing van dat onderscheid des te aanbevelenswaardiger maakt. Als zoodanig meent de ondergeteekende niettegenstaande de daartegen in het afzonderlijk advies aangevoerde bedenkingen, te mogen blijven beschouwen het feit dat, gelijk in de Memorie van Toelichting nader wordt aangewezen, de onderscheiding reeds is een groot aantal vreemde Rijken niet meer bestaat, in sommige zelfs reeds gedurende geruimen tijd, zonder dat, voor zooverre den ondergeteekende bekend is, aldaar te eeniger tijd een voorstel is gedaan haar in te voeren. Wel wordt in het afzonderlijk advies er op gewezen dat boven eene regeling die naar overeenstemming met de elders geldende streeft, zij de voorkeur verdient die op 's lands eigen behoeften, op de ten onzent aanwezige toestanden, op het rechtsbewustzijn van het Nederlandsche volk bovenal het oog gevestigd houdt, maar dat ten opzichte van het hier behandeld onderwerp voor zooveel betreft 's lands behoeften, de hier te lande aanwezige toestanden of het rechtsbewustzijn van het volk, onderscheid zou bestaan tusschen Nederland en de bedoelde vreemde Rijken is den ondergeteekende niet bekend, en wordt in meergemeld afzonderlijk advies dan ook niet betoogd.

Het tegendeel valt veeleer daaruit af te leiden, dat juist bij de schrijvers over het wetsontwerp der Staatscommissie de opheffing van de onderscheiding instemming vond, en dat van de kamers van koophandel en fabrieken die over dit onderwerp van haar gevoelen hebben doen blijken, zeven zich daarvoor, sommigen zelfs zeer krachtig en slechts één zich daartegen heeft verklaard.

Ofschoon ten gevolge van het in het wetsontwerp ingenomen standpunt omtrent de wijze waarop het faillissement eindigt, in sommige opzichten de gevolgen van de faillietverklaring niet zoo streng zullen zijn als naar het geldend recht, heeft de Raad van State zich met dat standpunt vereenigt, omdat het meer frequente gebruik van faillietverklaringen dat daarvan het gevolg zou kunnen zijn, wel eenigszins zal worden getemperd door het bepaalde bij art. 87 vlg. van het ontwerp. De ondergeteekende veroorlooft zich er op te wijzen, dat ook de voorgestelde verscherping van de vereischen voor het sluiten en voor de homologatie van een akkoord, de krachtigere middelen toegekend om tot voldoening aan het gehomologeerde akkoord te noodzaken, en bovenal de toegekende vrijheid van executie aan de crediteuren na vereffening bij insolventie, ook zonder heropening van het faillissement, er toe zullen bijdragen dat zonder voldoende grond een schuldenaar geene aangifte tot faillietverklaring zal doen.

Aan de bedenking, geopperd tegen de uitdrukking: „griffierechten”, is door wijziging van de Memorie van Toelichting te gemoet gekomen. Wat betreft de door den Raad van State gewenschte vrijstelling der registratie-

rechten, veroorlooft de ondergeteekende zich te verwijzen naar de thans voorgestelde lezing van artikel 17 en naar hetgeen in de Memorie van Toelichting aan het slot van de algemeene beschouwingen is opgemerkt.

Ofschoon de Raad van State eene regeling van de homologatie van het akkoord buiten faillissement niet aanbevelenswaard acht, heeft het toch 's Raads aandacht getrokken dat daaromtrent niets in het ontwerp of in de Memorie van Toelichting voorkomt. Waar wettelijke regeling van dat instituut niet raadzaam schijnt, kan uit den aard der zaak daaromtrent ook niets voorkomen in het ontwerp. Ook in de Memorie van Toelichting scheen het niet noodig daaromtrent in beschouwingen te treden, eensdeels omdat in dat opzicht geen verandering wordt voorgesteld in het thans geldende recht, anderdeels omdat zoodanige beschouwingen ongeveer eene herhaling zouden moeten bevatten van de afdoende argumenten daartegen reeds in 1835 en 1836 ingebracht, bij gelegenheid van de behandeling van den door de toenmalige Regeering voorgestelden tweeden titel des derden boeks van het Wetboek van Koophandel onder het opschrift: „van homologatie van akkoord buiten faillietverklaring”, welke titel met 31 tegen 3 stemmen werd verworpen. (1)

TITEL I.

Van faillissement.

EERSTE AFDEELING.

Van de faillietverklaring.

Art. 1. De gronden waarop de ondergeteekende het niet raadzaam acht gevolg te geven aan het voorstel van den Raad van State dat aan dit artikel eene bepaling worde toegevoegd overeenstemmende met art. 768, alinea 1, Wetboek van Koophandel, zijn thans in de Memorie van Toelichting ad art. nader uiteengezet. Tot staving van de bewering dat er vele gevallen zijn niet in art. 768 Wetboek van Koophandel vermeld, waarin alleszins aanleiding bestaat tot het optreden van het openbaar ministerie, kan gewezen worden op de gevallen, waarin de schuldenaar zich aan oplichting of verduistering van in bewaring gegeven geld of goed heeft schuldig gemaakt. Daarnevens bestaan ongetwijfeld nog andere, maar deze alle in de wet op te sommen is niet mogelijk. Door ten deze eene limitatieve bepaling in de wet op te nemen, zou men derhalve het optreden van het openbaar ministerie onmogelijk maken in gevallen waarin dit later blijken zou niet alleen gerechtvaardigd, maar zelfs wenschelijk te zijn.

In de Memorie van Toelichting zijn thans mede de beschouwingen opgenomen, die er den ondergeteekende toe hebben geleid geen gevolg te geven aan 's Raads voorstel om de in het ontwerp gebezigde uitdrukking: „die ophoudt te betalen” door eene bepaalde omschrijving te vervangen, en van de schulden die tot faillietverklaring aanleiding kunnen geven in den regel uit te zonderen de zoogenaamd huiselijke schulden.

Art. 2. De door den Raad van State gestelde gevallen kunnen, naar de meening van den ondergeteekende, niet tot moeilijkheden aanleiding geven. Het schijnt toch geen twiifel te lijden dat, als de faillietverklaring, uitgesproken door de rechtbank binnen welker gebied de schuldenaar zijn kantoor houdt, in kracht van gewijsde is gegaan, het verzet of hooger beroep, gericht tegen de faillietverklaring, uitgesproken door de rechtbank van de woonplaats, vervalt, en dat de curator, door laatstbedoelde rechtbank benoemd, defungeert zoodra hem blijkt dat de rechtbank van het kantoor gelijktijdig de faillietverklaring heeft uitgesproken, zoodat hij alsdan alles wat hij als zoodanig reeds onder zich mocht hebben, moet overgeven aan den curator hij de andere uitspraak benoemd.

De thans voorgestelde wijziging van alinea 3 heeft ten doel het aangenomen stelsel te verduidelijken en buiten

(1) VOORDUIN. *Geschiedenis en beginselen der Nederlandsche wetboeken*, deel X, bladz. 839 vlg.

twijfel te stellen dat bij gelijktijdige faillietverklaring het voorn van de rechtbank der woonplaats als niet geweest wordt beschouwd.

Latere vernietiging van de faillietverklaring door de rechtbank van het kanton uitgesproken, kan dus aan de uitspraak van de rechtbank der woonplaats geen kracht verleen. Nieuwe aanvraag tot faillietverklaring zal noodig zijn.

De aan de uitspraak van de rechtbank van het kanton gegeven voorkeur maakt deze bepaling noodig.

Art. 2, 5de lid. Deze alinea is, evenals de artt. 106, 117 en 197, overeenkomstig 's Raads opmerkingen gewijzigd, voor zooveel betreft de verzekeringsmaatschappijen, bedoeld bij art. 286 Wetboek van Koophandel, en de stichtingen.

Naar aanleiding van de opmerkingen van den Raad van State betreffende de vennootschappen onder eene firma, is aan art. 5 de bepaling van art. 765, alin. 2, Wetboek van Koophandel toegevoegd. Daardoor wordt ten opzichte van deze vennootschappen door het ontwerp de bestaande wetgeving ongewijzigd gelaten. Ten deze verder te gaan en te dezer plaatse eene regeling omtrent dit onderwerp te treffen als door den Raad van State wordt voorgesteld, zou de ondergeteekende, afgescheiden van de vraag of zoodanige regeling op zich zelve beschouwd op goede rechtsbeginselen berust en aanbevelenswaard is, in deze wetsvoordracht misplaatst en dus verwerpelijk achten. Wat moet geschieden wanneer eene vennootschap onder eene firma ophoudt te betalen, behoort in het jus constituendum tot de meest belangrijke rechtsvragen. Hare oplossing hangt in de eerste plaats af van het stelsel dat gehuldigd wordt omtrent het rechtskundig karakter dier vennootschappen, en dat in dit opzicht tusschen de rechtsgeleerden allerminst eenheid van zienswijze bestaat, is algemeen bekend. Daaromtrent behoort in deze wet, die de rechtsinstituten van het faillissement en de surséance van betaling regelt, niets te worden gepraejudiceerd. De beslissing daaromtrent en derhalve ook omtrent het rechtsgevolg van het faillissement dier vennootschappen, blijve derhalve voorbehouden tot eene eventuele nieuwe regeling der vennootschappen onder eene firma.

Art. 3. De door den Raad van State geopperde bedenking, als zou bij dit artikel niet genoegzaam rekening zijn gehouden met de onderscheidingen in het Burgerlijk Wetboek ten aanzien van de handelsbevoegdheid der gehuwde vrouw gemaakt, kan de ondergeteekende niet onderschrijven. Het schijnt hem toch minder juist, dat het bedoelde voorschrift alleen van effect zou kunnen zijn in de in het advies genoemde gevallen. Ook in andere gevallen kan de gehuwde vrouw *persoonlijk* schuldenares zijn. Zoo in de gevallen van de artt. 163 (als zij gehandeld heeft met bijstand van haren man), 169 en 170 Burgerlijk Wetboek. Zoo dikwijls zij schuldenaresse is, is ook haar vermogen aansprakelijk voor hare schulden, en is dus faillissement (algemeene executie van dat vermogen) mogelijk, mits natuurlijk ophouden met betalen heeft plaats gehad.

Art. 4. Dat en waarom de ondergeteekende zich niet kan vereenigen met het voorstel van den Raad van State om alleen eene schriftelijke aangifte toe te laten, is thans in de Memorie van Toelichting uiteengezet.

Art. 5. Opneming in de wet van een voorschrift als door den Raad van State wordt voorgesteld, schijnt niet noodig, om de daarvoor thans in de Memorie van Toelichting aangevoerde gronden.

Art. 6. De oproeping van den schuldenaar om gehoord te worden op de vordering der faillietverklaring door de schuldeischers verplichtend te stellen, gelijk de Raad van State voorstelt, acht de ondergeteekende niet wenschelijk, ten einde de chicane, dat behoorlijke oproeping niet heeft plaats gehad, af te snijden en ophoud van de geldigheid van de faillietverklaring niet afhankelijk te maken. Verplichting tot oproeping zou bovendien in vele gevallen, o. a. bij vlucht van den schuldenaar, verduistering, tot noodlozen omslag leiden.

Art. 7. Aan het voorstel van den Raad van State is voldaan, door in art. 93 aan den kantonrechter, in stede van aan een notaris de verzegeling op te dragen.

Art. 8, 2de lid. Den termijn van acht dagen, niet op den dag der uitspraak, maar, gelijk de Raad van State voorstelt, op den dag waarop aan den schuldenaar door den griffier per aangeteekenden brief van die uitspraak kennis gegeven is, te doen ingaan, wordt niet noodig geacht. In de verplichting van den curator om onmiddellijk op te treden, ligt de zekerste waarborg dat de gefailleerde van de uitspraak ook onmiddellijk kennis zal bekomen. Bovendien ware het in 's Raads voorstel, met het oog op den in het derde lid van dit artikel gestelden termijn, rationeel geweest den termijn van acht dagen terug te brengen tot drie dagen.

Art. 8, 6de lid. Dat de voorgestelde bepalingen de gelegenheid tot contradictoir debat bij de behandeling van het verzet of het hooger beroep openen, is in de Memorie van Toelichting ad artt. 8—10 nader uiteengezet.

Art. 9, 2de lid. Ten opzichte van de bedenking van den Raad van State, veroorlooft de ondergeteekende zich, ook in verband met het hierboven ad art. 8, 6de lid, opgemerkte, te verwijzen naar de Memorie van Toelichting ad artt. 4, 5 en 6 en bepaaldelijk naar hetgeen daaraan thans is toegevoegd.

Art. 10. Het woord »schuldeischers» is veranderd in »schuldeischer».

Dat het de bedoeling is dat het openbaar ministerie alleen in cassatie kan komen, wanneer het partij is geweest, wordt te recht in het advies van den Raad van State opgemerkt. Dat zulks uitdrukkelijk in het artikel zou moeten worden vermeld, kan de ondergeteekende intusschen niet inzien. Gronden daarvoor worden in het advies niet aangevoerd en zijn den ondergeteekende ook niet bekend.

Gederogerd wordt, naar de meening van den ondergeteekende, niet aan art. 406, 3de lid, Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering. Die bepaling mist om den aard van het onderwerp hier toepasselijkheid. Hier toch is sprake van eene procedure bij verzoekschrift, daár van een eigenlijk proces bij dagvaarding. Om allen denkbaren twijfel hieromtrent af te snijden, is de in art. 8, al. 4, bedoelde verklaring thans vervangen door een verzoekschrift, eene wijziging die overigens geene gevolgen heeft dan dat het beroep in cassatie nu alleen bij geschrift zal kunnen worden ingesteld. Van toepassing daarentegen is art. 429 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en daaraan wordt in de artt. 4, 6, 8 en 10 niet gederogerd.

Waarom de omstandigheid dat de Hooge Raad als rechter in cassatie van de feiten geen kennis neemt, medebrengt dat de laatstelijk genoemde drie artikelen niet toepasselijk kunnen zijn, wordt in 's Raads advies niet toegelicht en kan de ondergeteekende niet inzien.

Art. 13, 1ste lid. De gronden waarop de ondergeteekende het overbodig acht der rechtbank de bevoegdheid toe te kennen tot het geven van den last bedoeld bij art. 787, 3º, Wetboek van Koophandel, zijn thans in de Memorie van Toelichting ad artikel uiteengezet.

Art. 14. Aan het verlangen van den Raad van State is door toevoeging aan dit artikel van een nieuw lid voldaan.

Art. 16. Eene bepaling dat de opheffing van het faillissement niet zal plaats hebben, indien een der belanghebbenden aantoonde dat er voldoende baten in den boedel aanwezig zijn om de faillissementskosten te bestrijden, acht de ondergeteekende overbodig. Hij acht het toch niet denkbaar, dat curator, rechter-commissaris en rechtbank zonder goede gronden en zonder behoorlijk onderzoek tot opheffing van het faillissement zouden overgaan, vooral niet nu naast de opheffing gelegenheid tot kosteloze behandeling bestaat. Het recht dat de Raad van State aan de belanghebbenden wenscht toe te kennen, zal bovendien vrij wel illusoir zijn, daar hem de vereischte nauwkeurige kennis

van den staat des boedels zal ontbreken. Hoe zullen bovendien de belanghebbenden weten dat de rechter-commissaris eene voordracht tot opheffing van het faillissement heeft gedaan?

Waar de mogelijkheid tot *kosteloze* behandeling bij dit artikel uitdrukkelijk wordt geopend, schijnt er geen grond om, gelijk de Raad van State wenschelijk acht, de crediteuren bij uitdrukkelijk wetsvoorschrift in de gelegenheid te stellen om de faillissementskosten voor te schieten.

Ter bevordering dat voor het geven van een bevel als in dit artikel bedoeld, de rechter zooveel mogelijk ingelicht zij, wordt thans is het ontwerp het voorafgaand verhoor van de commissie uit de schuldeischers, zoo die er is, verplichtend gesteld.

Art. 17. Met betrekking tot het onderwerp der registratierechten veroorlooft de ondergeteekende zich te verwijzen naar de hierboven voorkomende algemeene beschouwingen.

Art. 19, 2de lid. Het artikel is overeenkomstig de opmerking van den Raad van State aangevuld.

Art. 19, 3de lid. Voldoend schijnt het alhier te bepalen dat voor het verstrekken van uittreksels uit het register door den griffier betaling kan worden gevorderd. De bepaling is dienovereenkomstig aangevuld. Bepaling van het bedrag daarvan bij een bij Koninklijk besluit vast te stellen tarief, acht de ondergeteekende onnoodig. Art. 4 van de wet van 28 Augustus 1843, *Staatsblad* n°. 38, (art. 25 van het tarief van gerechtskosten, van justitiekosten enz.) zal hier toepasselijk zijn.

TWEDE AFDEELING.

Van de gevolgen der faillietverklaring.

Art. 21. Waarom het den ondergeteekende niet noodig toeschijnt in dit artikel uit te zonderen die rechten, welke de gefailleerde alleen persoonlijk kan uitoefenen, is althans in de Memorie van Toelichting ad art. 20 uiteengezet.

De vragen betreffende traktementen en pensioenen, die naar het oordeel van den Raad van State in deze wet een antwoord behooren te vinden, worden, naar de ondergeteekende zich vleit, op bevredigende wijze opgelost is het aan dit artikel toegevoegd tweede lid, dat nader in de Memorie van Toelichting is toegelicht.

Art. 23. Aan de opmerking van den Raad van State is door de aanvulling van het artikel gevolg gegeven.

Art. 24. Het komt den ondergeteekende voor dat dit artikel voldoende toegelicht wordt; immers zijn rechtsgrond en de daaruit voortvloeiende gevolgen worden voldoende uiteengezet op de in 's Raads advies aangehaalde plaatsen der Memorie van Toelichting.

Art. 25. In de Memorie van Toelichting zijn nader de redenen uiteengezet waarom de ondergeteekende aan de uitdrukking »welke rechten of verplichtingen tot den faillieten boedel behorende, ten onderwerp hebben» de voorkeur meent te moeten blijven geven.

Eene uitdrukkelijke bepaling omtrent de instelling van vorderingen betreffende den persoonlijken staat van den gefailleerde ware naast art. 25 niet alleen overbodig, maar zelfs bepaald verkeerd, omdat niet alle rechten en verplichtingen, niet tot de faillieten boedel behorende, den persoonlijken staat van den gefailleerde betreffen.

Art. 26, alin. 3. Door den Raad van State is de uitdrukking *boedelschuld* in hare juiste beteekenis opgevat. Nader wordt dit thans verduidelijkt in de Memorie van Toelichting ad artt. 25-30. Dat zulks in de wet zelve zou behooren te geschieden, kan de ondergeteekende niet inzien. Het moet vaststaan in welke beteekenis het woord in het ontwerp wordt gebezigd, maar naar het hem voorkomt, is daartoe voldoende dat de Memorie van Toelichting de beteekenis »uidelijk aangeeft, zooals ook elders geschiedt ten opzichte van uitdrukkingen »erkende», »voorwaarde-

lijk toegelaten», »geverifieerde vorderingen» en »papieren van waarde». Nadere verklaring daaromtrent in de wet zelve schijnt in het onderhavige geval te minder noodig, daar die beteekenis uit de wet zelve voortvloeit. Moest toch aan de meergemelde uitdrukking de in 's Raads advies aangegeven ruimere beteekenis worden toegekend van schuld waarvoor men in het faillissement kan opkomen, dan waren de laatste zinsuuden van de artikelen 39 en 40 geheel overbodig.

Art. 28. Vorderingen tot uitoefening van het recht van reclame, behooren tot de vorderingen, welke rechten of verplichtingen tot den faillieten boedel behorende ten onderwerp hebben. Zij worden derhalve beheerscht door de artt. 25 vlg. De bij den Raad van State gerezen vraag of de artt. 244 en 245 Wetboek van Koophandel verandering zullen ondergaan, beantwoordt de ondergeteekende ontkennend. Gronden voor de wenschelijkheid van zoodanige verandering zijn in 's Raads advies niet aangevoerd en den ondergeteekende niet bekend.

Art. 35. De Raad van State acht het beginsel waarvan dit artikel uitgaat, wel niet onjuist, maar desniettemin niet vrij te pleiten van hardheid tegenover hem, die te goeder trouw met den later faillietverklarde heeft gehandeld. De daarvoor in het advies aangevoerde grond komt den ondergeteekende niet afdoende voor. De inschrijving toch van hypotheken en van pand- of verbandbrieven, behoeft op de registratie der hypotheekakte enz. niet te wachten, maar geschiedt op borderellen, die die registratie niet behoeven te vermelden. Daarom ook bestaat er, naar de meening van den ondergeteekende, geen grond om, gelijk de Raad wenscht, voor hypotheken en pand- en verbandbrieven een korter termijn te stellen binnen welken na de faillietverklaring de inschrijving nog geldig zou kunnen geschieden.

In de gronden in de Memorie van Toelichting aangevoerd ter verdediging van het in deze bepaling gehuldigde beginsel, ligt tevens opgesloten de redengeving waarom ten deze is afgeweken van de bepalingen vervat in de artt. 505 l.l. en 506 alinea 3 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

Art. 37, 1ste lid. De woorden »of slechts gedeeltelijk» moeten naar het oordeel van den ondergeteekende niet vervallen, omdat ook voor gedeeltelijk uitgevoerde wederkerige overeenkomsten de regeling van het artikel, gelijk in de Memorie van Toelichting is uiteengezet, noodig is. Dat zulks, gelijk de Raad van State beweert, zou behooren te geschieden, omdat de curator het anders in zijne hand zou hebben eene overeenkomst te doen vervallen, die reeds gedeeltelijk is uitgevoerd, kan de ondergeteekende niet inzien. Immers het artikel is voorgedragen juist omdat de curator het steeds in zijne macht heeft, onverschillig of gedeeltelijke nakoming van de zijde van den gefailleerde al dan niet reeds plaats heeft gehad, door niet-nakoming de overeenkomst feitelijk te verbreken.

Een termijn van vijf dagen om zich te beraden of de overeenkomst gestand zal worden gedaan, blijft de ondergeteekende na aandachtige overweging, een »redelijken» dat is voldoende termijn achten, die den curator voldoende tijd laat om zijn besluit behoorlijk te overwegen. Den rechter, gelijk de Raad van State in overweging geeft, de bevoegdheid toe te kennen dien termijn op verzoek van den curator te verlengen, acht de ondergeteekende niet raadzaam, omdat onzekere toestanden niet langer dan strikt is moeten duren, en het vooral wenschelijk is dat de belanghebbenden vooruit weten hoe lang dit uiterlijk zal zijn.

Art. 38. De ondergeteekende kan zich moeilijk voorstellen dat bij zaken als hier bedoeld, namelijk termijnzaken, de schade, die de boedel door de ontbinding lijdt grooter zou kunnen zijn dan de winst van dengeen die met den failliet gehandeld heeft. Beide, schade en voordeel, bestaan hier in het bedrag van het koersverschil. Behoud van de voorgestelde lezing schijnt daarom wenschelijk.

De Raad kan niet beamen wat omtrent de onnoodigheid en onwenschelijkheid van de overneming van een voorschrift als in § 16 K. O. is vervat, in de Memorie

van Toelichting wordt gezegd, en stelt daarom de overneming van de tweede en derde alinea dezer paragraaf voor. Gronden voor het ten deze afwijkend gevoelen van den Raad worden intusschen in het advies niet aangetroffen, terwijl de ondergeteekende, ook na andermaal het betrekkelijk betoog in de Memorie van Toelichting aandachtig overwogen te hebben, daarin geene onjuistheid heeft kunnen ontdekken. Aan 's Raads voorstel heeft hij derhalve gemeend geen gevolg te mogen geven.

Art. 39. De door den Raad van State voorgestelde redactie schijnt geen rekening te houden met het feit, dat ook bij mondelinge huur een termijn van opzegging overeengekomen kan zijn. Waar dit het geval is, moet daaraan boven den gebruikelijken termijn de voorkeur worden gegeven. Om dat duidelijk te doen uitkomen is in den tweeden volzin van het artikel eene kleine wijziging aangebracht.

Art. 40. Dit artikel is niet te beschouwen als eene afwijking van art. 1195, 4°., Burgerlijk Wetboek. Laatstgemeld artikel kan alleen van toepassing zijn op vóór de faillietverklaring verdiend loon, terwijl art. 40 handelt over daarna verdiend salaris.

Art. 41. De bedenkingen van den Raad van State acht de ondergeteekende alleszins juist. Het artikel is overeenkomstig 's Raads voorstel gewijzigd.

Art. 45, alin. 2. Ook aan de betreffende dit artikel door den Raad van State gemaakte opmerking is door wijziging van het artikel te gemoet gekomen.

Deze opmerking heeft er intusschen toe geleid nevens de bloed- en aanverwanten, ook den aanstaanden echtgenoot in de bepaling op te nemen.

Art. 47. Het stellen van termijn, gelijk de Raad van State wenschelijk acht, ware, naar de meening van den ondergeteekende, in strijd met het wezen van deze bepaling. De in het advies daarvoor aangevoerde grond, daarin bestaande dat het voorgedragen artikel verder zou gaan dan de in de Memorie van Toelichting in de noot ad artikel aangehaalde bepalingen van vreemde wetgevingen, schijnt bovendien minder juist, voor zooverre het bewijs van het door het artikel gevorderde *overleg om te begunstigen* stellig moeilijker is te leveren dan het bewijs van *bedriegelijke verkorting* van de rechten der schuldeischers, dit wil zeggen, van de wetenschap dat benadeeling van de medeschuldeischers het gevolg der handeling kan wezen, gelijk door den Codice di Comm. Ital. voldoende wordt verklaard.

Art. 51, alin. 1. Aan de beide door den Raad van State geopperde bedenkingen is door wijziging van het artikel te gemoet gekomen.

Art. 52, alin. 2. De bedenkingen van den Raad van State kan de ondergeteekende niet beamen. Met de gronden die daarvoor bij hem bestaan, is de Memorie van Toelichting aangevuld. De voorgestelde wijziging van het artikel heeft alleen ten doel verduidelijking van de bedoeling van het oorspronkelijk voorgestelde.

Art. 54. De ondergeteekende is bij nadere overweging tot de overtuiging gekomen, dat de door den Raad van State aangewezen afwijking van een hoofdbeginsel van het wetsontwerp niet gerechtvaardigd is. Het artikel is dienovereenkomstig gewijzigd. Daaraan is een tweede lid toegevoegd, ten einde te voorzien in eene leemte die in het ontwerp bestond.

Art. 55. Van den eigenaar van het order- of toonderpapier, gelijk de Raad van State voorstelt, alleen het bewijs te vorderen dat hij op het oogenblik der faillietverklaring daarvan reeds eigenaar was, zou de ondergeteekende, gelijk thans in de Memorie van Toelichting nader is uiteengezet, eene bedenkelijke afwijking achten van hetgeen thans reeds, gelijk de Raad zelf opmerkt, in de artt. 205 en 209 Wetboek van Koophandel is bepaald.

Art. 57. De opmerking door den Raad van State aan art. 1201, alin. 1, Burgerlijk Wetboek ontleend, acht de ondergeteekende alleszins juist. De door den Raad voorgestelde inlassching acht hij intusschen minder aanbevelenswaard, omdat daarbij geen rekening is gehouden met de bevoegdheid bij gemelde bepaling toegekend niet alleen om het recht des pandhouders tot verkoop uit te sluiten, maar ook om dat recht aan bepaalde voorwaarden te verbinden. De thans in het ontwerp voorgestelde redactie sluit zich aan bij die van de artt. 854, alin. 1, en 858 Wetboek van Koophandel.

Dat er eenige behoefte zou bestaan aan speciale bepalingen voor crediethypotheken en hypotheken door voogden of curators gesteld, voor de hypothecaire rechten der vrouw, of voor zakelijke borgtochten bij het aanvaarden van ambten of betrekkingen gesteld, is den ondergeteekende niet bekend. In het advies van den Raad van State wordt daarvoor dan ook geen enkele grond aangevoerd.

Alin. 2. Dat de woorden: »na verificatie en niet anders dan», zouden behooren te vervallen, kan de ondergeteekende niet inzien. Te recht merkt de Raad van State op, dat de hypotheek- en de pandhouder, ook buiten de gevallen bedoeld bij de artt. 130 en 131, hunne vorderingen moeten laten verifieeren, ten einde als concurrent schuldeischer in den boedel te kunnen optreden voor dat gedeelte van de inschuld, dat niet op het verpande of verhypothekerde goed kan worden verhaald. Maar van dit laatste is juist in het onderhavige artikel geen sprake. Tot uitoefening van het daar bedoelde recht wordt, behalve in de gevallen bedoeld bij de artt. 130 en 131, geene voorafgaande verificatie vereischt. Voor de door den Raad bedoelde misvatting behoeft, met het oog op het uitdrukkelijk voorschrift van het tweede lid van art. 59, geen vrees te bestaan.

Art. 58. Waarom hier geen onderhandsche verkoop van onroerend goed zou mogen worden toegelaten, wordt in het advies van den Raad van State niet uiteengezet en is den ondergeteekende ook niet bekend.

Aan de bedenking van den Raad van State tegen het woord *binnen* is door wijziging der redactie te gemoet gekomen.

Art. 59. Ter voldoening aan het voorstel van den Raad van State is aan art. 58 een tweede lid toegevoegd, overeenstemmende met art. 59 van het ontwerp der Staatscommissie.

DERDE AFDEELING.

Van het bestuur over den faillieten boedel.

§ 1. *Van den rechter-commissaris.*

Art. 66, al. 3. In de Memorie van Toelichting wordt niet, gelijk de Raad van State beweert, opgemerkt dat de artt. 116 en 117 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering door de artt. 192, 2°., en 444 Wetboek van Strafrecht vervangen zouden zijn. Zulks ware dan ook onjuist geweest. Op de vervanging alleen van de strafbepalingen van gemelde artikelen van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering door de aangehaalde artikelen van het Wetboek van Strafrecht wordt de aandacht gevestigd. Terwijl op dien grond aanhaling van de meergemelde burgerrechtelijke bepalingen alleszins gerechtvaardigd schijnt, acht de ondergeteekende de aanhaling van de bedoelde strafrechtelijke bepalingen ten eenenmale overbodig. De toepasselijkverklaring van de eerste brengt van zelve de toepasselijkheid van de laatsten mede.

Overneming van art. 805, al. 3, Wetboek van Koophandel, acht de ondergeteekende in geenen deele gewenscht, en niet gevorderd door het beginsel van humaniteit, waarop het naar het oordeel van den Raad van State berust. Het in gemelde bepaling vervatte absolute verbod toch sluit de mogelijkheid van ondervraging van de daar genoemde personen uit, ook waar deze tot het geven van inlichtingen bereid mochten zijn, en streeft dus zijn doel voorbij. De facultatieve bevoegdheid van den rechter-commissaris bij het eerste lid van het artikel gegeven maakt het moge-

lijk, en men mag aannemen dat genoemde ambtenaar van die bevoegdheid een oordeelkundig gebruik zal maken, om, waar het hooren als getuige van een der in art. 805, al. 3, genoemde personen zou strijden tegen de humaniteit, zulks achterwege te laten.

Art. 67, al. 2. Aan den wensch van den Raad van State is door wijziging van deze bepaling voldaan.

§ 2. Van den curator.

Art. 69. Den Raad van State komt het niet noodig en ook niet wenschelijk voor, om wanneer er eene commissie uit de schuldeischers bestaat, dezen individueel eene bevoegdheid te verleen, als in dit artikel is omschreven. De ondergeteekende kan die zienswijze niet deelen. Hem komt het voor dat juist het toekennen van ruime gelegenheid om grieven tegen eenig gevoerd beheer een college te doen hooren, dit voordeel oplevert, dat daardoor het vertrouwen in den beheerder versterkt wordt.

Art. 70, al. 1. Aan de taalkundige opmerking van den Raad van State is gevolg gegeven door wijziging van de redactie dezer alinea. Noch uit het wetsontwerp noch uit de Memorie van Toelichting volgt dat het de bedoeling zou zijn, dat voor de geldigheid van een besluit de medewerking van alle curators wordt vereischt. Zulks te vorderen, ware, naar het oordeel van den ondergeteekende, minder practisch. Voor de geldigheid der handeling zij het voldoende dat de meerderheid tot het daartoe strekkende besluit hare toestemming verleend hebbe.

Art. 73. Aan het artikel is eene bepaling toegevoegd overeenstemmende met art. 788, al. 2, Wetboek van Koophandel.

Met den Raad van State acht de ondergeteekende het niet wenschelijk dat de griffier of de substituut-griffiers met de faillissements-curateele worden belast, niet alleen om den omvang maar ook om den aard van hunne betrekking. Veilig mag intusschen naar zijn oordeel worden aangenomen dat ook zonder uitdrukkelijk verbod, juist om die redenen, de rechtbank hun die taak niet zal opdragen. Een bij uitdrukkelijk wetsvoorschrift niet benoembaar te verklaren schijnt minder raadzaam, omdat er nog vele andere personen zijn, waarvan de benoeming tot curator om hun ambt of hunne betrekking evenmin wenschelijk is, en men bij de uitsluiting van sommigen hoogstwaarschijnlijk andere zou vergeten, ten wier opzichte gelijke reden tot uitsluiting bestaat. Zonder gevaar kan, naar het oordeel van den ondergeteekende, ten deze de vrije beslissing aan den rechter worden gelaten.

Niet daarvan of de eed des curators had kunnen behouden blijven, gelijk de Raad van State stelt, maar of hij had behoorren behouden te blijven, moet naar het oordeel van den ondergeteekende de beslissing omtrent het al dan niet behouden van dien eed afhankelijk worden gesteld. Het motief in de Memorie van Toelichting ad artt. 68 en 69 aangevoerd voor eene ontkennende beantwoording van laatstgestelde vraag, vindt in 's Raads advies geen bestrijding, veel min wederlegging. Verandering in dit opzicht van het ontwerp acht de ondergeteekende dan ook niet raadzaam.

§ 3. Van de commissie uit de schuldeischers.

Art. 75. De door den Raad van State gewenschte verduidelijking is in art. 74 aangebracht.

Art. 77. De strekking van de slotbepaling is uit te maken, dat in de bedoelde vergaderingen niet een der schuldeischers voorziet of de pen voert. Daartoe is de bepaling alleszins voldoende. Voorziening in het geval, gelijk de Raad van State wenscht, dat er meer dan één curator is, acht de ondergeteekende overbodig. Veilig mag zulks aan hen zelve worden overgelaten. Ware het anders, de door den Raad voorgestelde toevoeging ware onvoldoende. Immers het regelt niet voor het geval er twee curators zijn, wie den presidialen hamer, wie de pen zal voeren en voor

het geval er drie of meer curators zijn, wie hunner geen der genoemde werkzaamheden zal vervullen.

Art. 78. Ter voldoening aan 's Raads alleszins juiste opmerking, wordt thans in het artikel van art. 16 geen gewag meer gemaakt.

Niet ten gevolge van eene schrijffout, maar opzettelijk is in afwijking van het oorspronkelijk door de Staatscommissie voorgestelde, in stede van art. 98, art. 73 genoemd. Vermelding van eerstgemeld artikel is niet noodig, omdat van het daar behandelde onderwerp afzonderlijk in art. 78 wordt melding gemaakt.

Bij nadere overweging schijnt het intusschen raadzaam ook art. 93 niet op te nemen, zoowel om de reden in 's Raads advies aangevoerd als omdat ten gevolge van de vertraging die noodzakelijk voortvloeit uit het hooren der Commissie, het doel met de verzegeling beoogd verijdeld zou kunnen worden.

Noodzakelijkheid om duidelijkheidshalve uit te drukken, dat de plicht van het advies der commissie in te winnen op den nieuw benoemden curator rust, schijnt niet te bestaan. Immers een ontslagen curator is geen curator meer, hij kan de commissie dus niet meer raadplegen.

Aan de opmerking betreffende de geschillen over verificatie is door wijziging van het artikel voldaan.

Met betrekking tot de reden die er toe geleid heeft in dat artikel ook de artikelen 100 en 177 te vermelden, veroorlooft de ondergeteekende zich te verwijzen naar hetgeen hieronder op deze artikelen aangeteekend is, in verband met de tot die artikelen betrekkelijke beschouwingen in het advies van den Raad van State.

§ 4. Van de vergaderingen van schuldeischers.

Art. 81. Het door den Raad van State gewenschte voorbehoud ten opzichte van de artikelen 145 en 146, acht de ondergeteekende onnoodig. De uitzondering bestaat, omdat zij uitdrukkelijk in de gemelde artikelen is gesanctioneerd. Herhaling daarvan in dit artikel schijnt geheel overbodig.

Aan de opmerking betreffende de redactie van de tweede zinsede van het eerste lid is gevolg gegeven.

Beperting van het stemrecht, door een minimum van inschuld voor het stemrecht en een maximum van stemmen voor één schuldeischer voor te schrijven, schijnt geene aanbeveling te verdienen. Voor eene billijke werking van dergelijke regeling loopen de boedels en het bedrag der afzonderlijke vorderingen in de verschillende boedels te veel uiteen. Wat goed zou zijn voor een boedel met groote schuldeischers, zal allicht verkeerd worden bij een kleinen boedel met uitsluitend geringe vorderingen.

De tweede alinea is in den geest van de voorstellen van den Raad van State gewijzigd.

Art. 82. Aan de bedenking van den Raad van State met betrekking tot de preferente crediteuren is door weglating van het woord *concurrente* te gemoet gekomen.

Ter beantwoording van 's Raads opmerkingen betreffende de terminologie van het ontwerp, veroorlooft de ondergeteekende zich te verwijzen naar de in de Memorie van Toelichting opgenomen algemeene beschouwingen over de 5de afdeling van titel I, sub 4°. De wijzigingen aangebracht in de artt. 120, 159, 181, 183 en 189 staan daarmede in verband.

VIERDE AFDEELING.

Van de voorzieningen na de faillietverklaring en van het beheer des curators.

Art. 87. Dat de rechter-commissaris gehoord moet worden alvorens de rechtbank de in verzekerde bewaring of invrijheidstelling van den gefailleerde kan gelasten, volgt, naar den ondergeteekende voorkomt, uit art. 65. Daardoor wordt, naar zijne meening, aan de uitdrukking *faillissementszaak*, in laatstgemeld artikel voorkomende, geen ruimere betekenis toegekend dan haar toekomt.

Bij nadere overweging schijnt het raadzaam ook den

rechter-commissaris het recht van initiatief toe te kennen om de inbewaringstelling van den gefailleerde aan de rechtbank te verzoeken, evenals hem bij art. 88 de bevoegdheid is toegekend om het initiatief te nemen tot ontslag van den gefailleerde uit de verzekerde bewaring.

Art. 88. De ondergeteekende veroorlooft zich te verwijzen naar het op het voorgaande artikel aangeteekende.

Art. 89. Aan de opmerking van den Raad van State is gevolg gegeven.

Art. 90. De zienswijze van den Raad van State wordt door den ondergeteekende ten volle gedeeld.

Art. 93, al. 2. Dat aan den wensch van den Raad van State om den kantonrechter de verzegeling op te dragen, is voldaan, is reeds boven art. 7 opgemerkt.

Uit de opdracht aan den kantonrechter van de verzegeling volgt, dat diezelfde ambtenaar met de ontzegeling is belast.

Art. 99, al. 2. Met het bij art. 22 aan de faillietverklaring toegekende gevolg, dat de schuldenaar het beheer zijner goederen verliest, ware het weinig vereenigbaar toe te laten dat het protest ook aan den gefailleerde worde gedaan. Dat het niet billijk en zeer hard zou zijn zulk een protest ongeldig te verklaren, kan de ondergeteekende niet inzien. Van den houder van een wissel kan even goed als van ieder ander gevorderd worden dat hij kennis drage van eene op wettelijke wijze openbaar gemaakte faillietverklaring, op straffe van zelf de schade uit zijne onbekendheid voortvloeiende te dragen.

Art. 100. Aan de opmerkingen van den Raad van State is door wijziging van het artikel en door aanvulling van art. 78 te gemoet gekomen.

Art. 101, al. 3. Gronden voor het gevoelen van den Raad van State dat onderhandsche verkoop van onroerend goed hier niet moet worden vergund, heeft de ondergeteekende in het advies niet aangetroffen en zijn hem ook niet bekend.

Art. 105, al. 1. In tal van gevallen wordt de commissie uit de schuldeischers geroepen om advies uit te brengen. Om zulks te kunnen doen, moet zij zelve over de middelen van informatie kunnen beschikken, waartoe in de eerste plaats behoort het hooren van den schuldenaar. Dat de commissie buiten noodzaak, om den gefailleerde te kwellen, hem zal oproepen tot het verschaffen van inlichtingen, is niet aannemelijk. Grond om dit te veronderstellen bestaat hier evenmin als ten opzichte van den curator. De straf van inbewaringstelling zal, ingevolge de wijziging die art. 89 heeft ondergaan, bovendien alleen kunnen worden toegepast als de gefailleerde aan de oproeping van de commissie opzettelijk niet voldoet.

Art. 107. De door den Raad van State voorgestelde redactiewijziging is overgenomen.

VIJFDE AFDEELING.

Van de verificatie der schuldvorderingen.

Art. 108. Bij de door den Raad van State geopperde bedenkingen schijnt niet voldoende rekenschap te zijn gehouden met de omstandigheid dat, ofschoon slechts eenmaal gelegenheid tot verificatie bestaat vóórdat over het akkoord beslist wordt, in het faillissement de gelegenheid daartoe meermalen openstaat. Intusschen is aan de geopperde bezwaren te gemoet gekomen door het voorgestelde nieuwe derde lid van art. 119.

Aan de opmerking van den Raad van State betreffende al. 1, sub 1°, van dat artikel is gevolg gegeven.

Art. 110. Den schuldeischer, die zijne woon- of verblijfplaats buiten het Rijk in Europa heeft, de verplichting op te leggen om hier te lande domicilie te kiezen, schijnt

niet wenschelijk, omdat zoodanige verplichting zonder wettelijke sanctie geene beteekenis heeft, en eene sanctie, die in verlies van rechten of in straf zou moeten bestaan, een te krasse maatregel zou zijn.

Art. 115. De in het advies van den Raad van State uitgedrukte bedoeling blijkt, naar het oordeel van den ondergeteekende, met het oog op de in het artikel voorkomende uitdrukking »nadere» in verband met de artt. 109 en 108, al. 1, 2°, duidelijk.

Art. 118. Door de wijziging die art. 17 heeft ondergaan, is de bedenking van den Raad van State vervallen.

Art. 119. Dat aan de tegenwoordige regeling vervat in art. 823 Wetboek van Koophandel bezwaren verbonden zijn, erkent de Raad van State. Afschaffing van de bevoegdheid aan iederen schuldeischer aldaar toegekend om den eed op te leggen, acht de Raad dan ook raadzaam, maar daarentegen wenscht de Raad den curator die bevoegdheid te blijven toekennen. De ondergeteekende kan zich met dit voorstel niet vereenigen. Den curator die bevoegdheid toe te kennen schept ongelijkheid. Immers het zal dan geheel van diens vrije beslissing afhangen of hij eenen crediteur al dan niet den eed wil opleggen. Hij zal daartoe zelfs dan bevoegd zijn, wanneer de noch door den gefailleerde, noch door een der overige crediteuren betwiste vordering volkomen gestaafd is. Twee wegen staan derhalve open. Of men kiese het Belgische dan wel het Fransche stelsel, waarbij de eedsaflegging, schriftelijk of mondeling, in ieder geval verplichtend is gesteld, of men schaffe de verplichting daartoe geheel af. Vermits de ondergeteekende het eerste allerminst aannemelijk acht, reeds om de buitengewone vermeerdering die het aantal af te leggen eeden daardoor zou ondergaan, meent hij ten deze de in het ontwerp voorgestelde regeling te moeten blijven handhaven.

Art. 120. Aan de opmerking van den Raad van State is althans grootendeels, door toevoeging van een nieuw lid aan het artikel gevolg gegeven. Onderteekening van het proces-verbaal door den curator schijnt evenmin noodig als door de schuldeischers. Notulen van eene vergadering, hier het proces-verbaal, worden in den regel geteekend door den voorzitter, hier den rechter-commissaris en door den secretaris, hier den griffier. Ook hier schijnt dit voldoende.

Art. 123. Dat de voorgestelde bepaling niet tot het door den Raad van State aangewezen ongewenscht gevolg zal leiden, en derhalve aanvulling van het artikel in den door den Raad bedoelden zin niet noodig is, is thans nader uiteengezet in de Memorie van Toelichting ad art.:

Art. 124. Waarom hier, in afwijking van het bij andere artikelen, o. a. de artt. 6, 109 en 115, bepaalde, eene bepaalde wijze van kennisgeving zou moeten worden voorgeschreven, blijkt uit het advies van den Raad van State niet, en kan de ondergeteekende ook niet bevroeden.

De door den Raad bij art. 110 gemaakte opmerking is hierboven bij dat artikel beantwoord.

Art. 126. Het eerste lid van dit artikel geeft den Raad van State aanleiding tot tal van bedenkinge.

Ook door de Staatsraden jhr. mr. DE JONGE en mr. DE VRIES AZ. zijn in een afzonderlijk advies uitvoerige beschouwingen aan deze bepaling toegewijd.

Ten einde de ten deze voorgestelde wijziging van het bestaande recht nog duidelijker te doen uitkomen en tevens het daarbij aangenomen stelsel nauwkeurig uiteen te zetten, zijn in de Memorie van Toelichting aan art. 126 nadere daartoe strekkende beschouwingen toegevoegd. De ondergeteekende acht het wenschelijk daaromtrent te dezer plaatse nog het volgende op te merken.

De bewering, dat het aan den gefailleerde bij dit artikel toegekende recht van betwisting van schuldvorderingen niet zou strooken met het in dit ontwerp gehuldigde beginsel, dat de gefailleerde, wat den boedel betreft, geheel wordt vertegenwoordigd door zijnen curator, schijnt onjuist.

Op dat beginsel wordt door de toekenning van het genoemde recht geen inbreuk gemaakt. Immers ten opzichte van den boedel, en alleen met betrekking daartoe geldt het beginsel, gelijk in 's Raads advies te recht wordt opgemerkt, is de toekenning van het recht van betwisting door den gefailleerde eene geheel onverschillige zaak. Erkenning van de vordering door den curator en de overige schuldeischers vestigt het vorderingsrecht van de erkende schuldeischers in den boedel, onverschillig of de gefailleerde of dan niet van zijn recht tot verzet gebruik maakt. Dit laatste is alleen van invloed op de rechten, die na het eindigen van het faillissement, de crediteur tegenover den schuldenaar zal kunnen uitoefenen. De verhouding van den curator tegenover den gefailleerde, wat den boedel betreft, laat dit recht dus geheel onbetwist.

Dat door de voorgestelde regeling wel in eene praktische behoefte zal worden voorzien, vleit de ondergeteekende zich dat zal blijken uit de bovenbedoelde nadere toelichting ad art. 126. Wat er ook zij van de meerdere of mindere waarschijnlijkheid dat, indien een gefailleerde eene gegronde of zelfs vermoedelijk gegronde aanmerking maakt op eene ingebrachte schuld vordering, althans een der overige schuldeischers of wel de curator tegenspraak tegen de vordering zal doen, zooveel staat, naar de ondergeteekende meent, vast, dat, zal men een executorialen titel mogen verleen tegen den schuldenaar, deze vooraf in de gelegenheid moet zijn geweest zich te verdedigen, en dat de uitoefening van dat recht niet mag afhankelijk worden gesteld van de daad van derden. In dit opzicht sluit de ondergeteekende zich dan ook ten volle aan bij het gevoelen geuit in meergemeld afzonderlijk advies, dat het onverdedigbaar ware om, gelijk de Raad van State voorstelt, art. 126, alin. 1, te doen vervallen, maar desniettemin de artt. 159 en 196, zij het dan ook gewijzigd, te behouden.

De bepaling, dat verzet alleen door den gefailleerde niet leidt tot verwijzing van partijen naar de rechtbank, zou, naar de meening van den Raad van State, onderscheidene onregelmatigheden doen ontstaan. De ondergeteekende kan niet ontveinzen dat hij de kraacht van de in de eerste plaats genoemde onregelmatigheid, die daarin zou bestaan, dat het geheel van het goedvinden van partijen zal afhangen, of over de deugdelijkheid der vordering al dan niet eene rechterlijke beslissing komt, ook na aandachtige overweging, niet kan vatten.

De opmerking dat de gefailleerde de vraag wel ooit bij de rechtbank zal brengen, zoodat de schuldeischer, wil hij eene uitspraak tegen dezen erlangen, g'noodzaak zal zijn zijn schuldenaar rauwelijks in gewoon proces te dagvaarden, is volkomen juist, maar kan allerminst als grief tegen de voorgestelde regeling worden aangevoerd, omdat, gelijk thans nader in de Memorie van Toelichting ad art. 126 wordt betoogd, deze de noodzakelijkheid daartoe minder veelvuldig maakt dan onder het bestaande recht.

Het zoude, naar het oordeel van den Raad van State, strijdig zijn met gezonde rechtsbegrippen, bepaaldelijk met de artikelen 1888 en volgende Burgerlijk Wetboek, dat het akkoord of het vonnis tot homologatie daarvan geen executorialen titel uitmaakt tegen den schuldenaar die de vordering heeft betwist en diens borgen. De ondergeteekende kan dit niet inzien. Het akkoord is eene overeenkomst houdende vaststelling van de wijze, waarop de gefailleerde zijne schulden zal kwijten. Waar ten gevolge van des schuldenaars betwisting van de vordering, het vorderingsrecht van den schuldeischer tegenover den schuldenaar niet vaststaat, kan uit den aard der zaak, het akkoord, waarbij over *het bestaan* der vordering niet wordt beslist, hem niet tot voor tenuitvoerlegging vatbaren titel strekken.

Het door den Raad nader uiteengezette bezwaar dat art. 196, al. 2, voor den geverifieerden crediteur kan opleveren, bestaat ongetwijfeld, maar kan, naar de meening van den ondergeteekende, niet als grief tegen de voorgestelde regeling worden aangevoerd. Eensdeels toch is het bezwaar een noodzakelijk uitvloeisel van de omstandigheid dat aan dit proces-verbaal eener verificatie-vergadering, waarin des gefailleerden betwisting van eenige vordering is opgenomen, toch onmogelijk de kracht van eenen voor tenuitvoerlegging vatbaren titel tegenover den failliet voor zooveel die vordering betreft, kan worden toegekend; anderdeels zal juist door de voorgestelde regeling het bezwaar

voorkomen worden in vele gevallen waarin het zich onder het bestaande recht voordoet.

Waarom het, indien het volstrekt noodzakelijk wordt geacht, aan den gefailleerde het recht van betwisting bij de verificatie-vergadering toe te kennen, verkieslijk ware, gelijk de Raad van State beweert, den weg te volgen door den Franschen en den Belgischen wetgever ingeslagen, welke de betwisting door den gefailleerde geheel gelijkstellen met die van de schuldeischers, en alle *contredits* gezamenlijk naar den bevoegden rechter doen verwijzen, wordt in het advies niet uiteengezet en kan de ondergeteekende niet inzien. Hij meent ten deze te mogen volstaan met slechts ééne opmerking. Ware de in het ontwerp voorgestelde regeling niet in overeenstemming met het beginsel dat de gefailleerde wat den boedel betreft, geheel wordt vertegenwoordigd door zijnen curator, gelijk in 's Raads advies wordt beweerd, dezelfde bedenking zou met niet minder recht kunnen aangevoerd worden tegen de regeling waaraan de Raad de voorkeur geeft.

De strekking van het artikel acht de ondergeteekende in meergemeld afzonderlijk advies niet juist teruggegeven. Zij is in hoofdzak deze, dat de gefailleerde zich tegen de toelating van eene vordering kan verzetten, maar dat die betwisting de verificatie niet belet, indien de vordering door den curator en de overige crediteuren wordt erkend. Om allen twijfel hieromtrent uit te sluiten, is het eerste lid van het artikel nader aangevuld.

Waar in dat afzonderlijk advies de aldaar aan art. 126, al. 1, toegekende strekking wordt afgeleid uit de Memorie van Toelichting ad art. 196, moet er op gewezen worden dat de onjuistheid van die gevolgtrekking blijkt, wanneer men de in het advies aangehaalde woorden niet als op zich zelve staande uitlegt, maar in verband beschouwt met, hetgeen daaraan verder, nog in dezelfde zinsnede en daarna in de Memorie van Toelichting wordt toegevoegd.

De zienswijze in dat advies uitgedrukt, als zoude art. 126, al. 1, moeten verklaard worden met het oog op den algemeenen regel in art. 125 gesteld, kan de ondergeteekende niet deelen. Deze artikelen behandelen verschillende gevallen. Laatstgenoemd artikel, dat zich bij de onmiddellijk voorafgaande artikelen aansluit, behandelt het geval dat de vordering betwist wordt door den curator of een der op de in art. 119 bedoelde iijsten voorkomende schuldeischers; eerstgenoemd artikel daarentegen behandelt het geval dat de gefailleerde zich tegen de toelating van eene vordering verzet.

Naar de meening van den Raad van State zou het aanbeveling verdienen de bepaling van het tweede lid van art. 126 tot een afzonderlijk artikel te maken, hetwelk dan op alle betwistingen toepasselijk zou zijn. Gronden voor deze zienswijze vermeldt het advies niet, en dat wel niettegenstaande in de Memorie van Toelichting uitvoerig is uiteengezet, waarom deze bepaling alleen op betwisting door den schuldenaar van toepassing moet wezen. Tot het geven van gevolg aan 's Raads voorstel vindt de ondergeteekende dan ook geen vrijheid.

Art 127. Met de in het eerste lid voorkomende uitdrukking »de aanwezige schuldeischers" zijn bedoeld al de aanwezige schuldeischers. Duidelijkheidshalve is de redactie thans eenigszins gewijzigd. Overigens wordt door den Raad van State aan art. 127, zooals het door de Staatscommissie ontworpen is, de voorkeur gegeven boven dit artikel, voor zooverre bij het laatstgemelde in afwijking van het eerstgemelde, als vereischte om op de vergadering geverifieerd te kunnen worden, is gesteld dat de vordering uiterlijk twee dagen vóór den dag waarop de verificatie-vergadering zal worden gehouden bij den curator zij ingediend. Als grond daarvoor wordt in 's Raads advies aangevoerd dat wanneer het door te late inzending van de rekening of van het schuldbewijs der curator aan gelegenheid ontbroken heeft de deugdelijkheid der vordering te onderzoeken, hij haar niet zal toelaten. Het komt den ondergeteekende voor, dat, moest aan dit criterium de toelaatbaarheid van de in het artikel gestelde sanctie getoetst worden, daarmede ook het voorstel der Staatscommissie ware veroordeeld. Immers ook ten opzichte van vorderingen eerst op de verificatie-vergadering ingediend is het zeer wel mogelijk, dat de curator van de deugdelijkheid daarvan reeds vooraf door inzage van de boeken

des gefailleerden of door de door dezen verstrekte opgaven is overtuigd. Toch mogen deze ook volgens het voorstel der Staatscommissie, niet geverifieerd worden. Doel der bepaling, ook volgens de toelichting der Staatscommissie, is » om te beletten, dat op het laatste oogenblik allerlei dubieuze schuldeischers door den gefailleerde bij elkander gebracht worden om een akkoord dikwijls tegen den zin der grootere schuldeischers door te drijven ». Kan daarvan nu niet evenzeer sprake zijn als eene vordering eenige weinige uren, wellicht een oogenblik vóór den aanvang der verificatie-vergadering wordt ingediend, als wanneer zij staande die vergadering wordt ingediend? In die overweging vond de ondergeteekende aanleiding ten deze af te wijken van het voorstel der Staatscommissie, terwijl de beschouwingen daartegen in 's Raads advies aangevoerd, hem blijkens het bovenstaande, van de onjuistheid zijner zienswijze niet hebben kunnen overtuigen.

Ten opzichte van 's Raads opmerking betreffende de bevoegdheid bij art. 178 gegeven tot eene nadere verificatie, veroorlooft de ondergeteekende zich te verwijzen naar het hierboven ad art. 108 aangeeteekende.

Art. 134. De bedoelde bepaling is een consequent uitvoelsel van de omstandigheid, dat er slechts eene toevalige eenheid van persoon ontstaat als één schuldeischer meer dan ééne obligatie aan toonder bezit.

De beteekenis van de bedenking dat één crediteur die in het bezit is van een tiental schuldverordeningen aan toonder, evenveel stemmen zal kunnen uitbrengen als tien andere crediteuren te zamen, al zoude het bedrag zijner inschuld hem op niet meer dan één stem recht geven, is den ondergeteekende niet volkomen duidelijk. Immers het aantal der uit te brengen stemmen is bij het ontwerp niet afhankelijk gesteld van het bedrag der inschuld.

Met betrekking tot de toekening van het stemrecht veroorlooft de ondergeteekende zich te verwijzen naar hetgeen daaromtrent hierboven ad art. 81 is opgemerkt.

Art. 135. In strijd met het gevoelen van de meerderheid van den Raad van State wordt door de Staatsraden jhr. mr. VAN HUMALDA VAN EYSINGA en mr. HEEMSKERK in een afzonderlijk advies voorgesteld de laatste zes woorden van het tweede lid van dit artikel te doen vervallen.

Met dat voorstel kan de ondergeteekende zich niet vereenigen. In de Memorie van Toelichting wordt ad artikel er op gewezen — en de juistheid dier bewering wordt in het afzonderlijk advies niet bestreden, veelmin wederlegd — dat de boedel niet twee malen met betaling van dezelfde inschuld mag bezwaard worden. Daarmede ware het in strijd den borg een recht op den boedel toe te kennen ter zake van hetgeen hij den crediteur zal moeten voldoen, ten gevolge van de omstandigheid, dat deze uit den boedel niet ten volle wordt voldaan, omdat dan ter zake van dezelfde schuld aan crediteur en borg te zamen een hooger bedrag zou worden uitgekeerd dan de procenten bedragen, die de overige crediteuren uit de failliete massa ontvangen. Wel wordt in meergemeld advies er op gewezen dat de gefailleerde twee verbintenissen heeft aangegaan, ééne om de oorspronkelijke schuld te betalen en ééne om den borg, zoo deze voor hem moet betalen, schadeloos te stellen, maar hiertegen valt op te merken: 1°. dat de schuldenaar wel twee verbintenissen heeft aangegaan, maar dat een daarvan, die jegens den borg, slechts voorwaardelijk is; 2°. dat — en hieruit volgt dat de in het afzonderlijk advies gevoerde bewering den hierboven voor de bepaling aangevoerden grond onaangetast laat — beide verbintenissen feitelijk dezelfde schuld betroffen. Uit de opmerking van de genoemde heeren Staatsraden volgt dan ook, naar het oordeel van den ondergeteekende, alleen dat de borg na afloop van het faillissement, ter zake van het door hem aan den crediteur betaalde, eene vordering heeft tegen den schuldenaar, niet dat hij te dier zake, ten nadeele van de overige schuldeischers, iets kan vorderen uit den boedel.

Dat zoodoende den borg de hem bij art. 1880, 2°. , Burgerlijk Wetboek toegekende actie wordt ontnomen, kan geen bezwaar opleveren. Immers is de voorgestelde regeling, gelijk ondergeteekende heeft trachten aan te toonen, juist, dan zal genoemde bepaling behooren te vervallen. Het lag dan ook reeds in zijn voornemen om, wanneer deze voor-

dracht tot wet mocht worden verheven, eendaartoe strekkend voorstel te doen bij de wetsvoordracht, die alsdan zal moeten strekken om de bestaande wetgeving in overeenstemming te brengen met de nieuwe wet.

De voorgestelde regeling wordt in meergemeld afzonderlijk advies niet raadzaam geacht, omdat zij aan de strekking en het doel van dit wetsontwerp vreemd zou zijn. De ondergeteekende kan de juistheid dier bewering niet inzien. Naar zijne meening behooren in eene wettelijke regeling van het faillissement ongetwijfeld de rechten van de voorwaardelijke schuldeischers van den gefailleerde te worden vastgesteld.

Door het beroep op 's Hoogen Raads arrest van 15 Juni 1888 wordt, naar des ondergeteekenden meening, in geen deele de bewering gerechtvaardigd dat de voorgestelde regeling niet billijk zou zijn. Door dat arrest dat, blijkens de vermelding daarvan in de Memorie van Toelichting ad art. in de noot, niet aan de aandacht is ontsnapt, wordt alleen beslist wat naar de zienswijze van het hoogste rechterlijk college naar de geldende wet als recht is te beschouwen, niet wat in dit opzicht door de billijkheid wordt gevorderd.

Art. 136, al. 2. Met betrekking tot de aanmerking door de meergenoemde heeren Staatsraden tegen deze bepaling in het midden gebracht, veroorlooft de ondergeteekende zich, op het voetspoor van het afzonderlijk advies, te verwijzen naar het op art. 135 aangeeteekende.

ZESDE AFDEELING.

Van het akkoord.

Art. 135. Volgens de voorgestelde regeling heeft van geen enkel stuk in het faillissement een afschrift aan den rechter-commissaris te worden gegeven. Waarom alleen ten opzichte van het ontwerp van een akkoord hierop eene uitzondering zou moeten worden gemaakt, wordt in het advies van den Raad van State niet betoogd. De omstandigheid toch, dat art. 836 Wetboek van Koophandel eene daartoe strekkende bepaling bevat, kan moeilijk eene zoodanige uitzondering rechtvaardigen.

Onderteekening van het aangeboden akkoord door den gefailleerde en casu quo door de borgen is in het corresponderende artikel 836 Wetboek van Koophandel niet voorgeschreven. Waarom zulks zou behooren te geschieden, is in het advies van den Raad van State niet uiteenzet, en is den ondergeteekende ook niet bekend. Ongetwijfeld behoort te blijken dat het akkoord door den gefailleerde is aangeboden en dat de daarin genoemde borgen tot het akkoord zijn toegetreden, maar waarom zou zulks uitsluitend door onderteekening van het ontwerp-akkoord moeten blijken? Die aanbieding en die toetreding kunnen bijv. ook blijken uit persoonlijke verschijning van den gefailleerde en de borgen op de akkoord-vergadering, en voor zooveel de borgen betreft, uit eene bij het akkoord gevoegde afzonderlijke verklaring der borgen.

Art. 141. De voorgestelde bepaling geeft, naar het oordeel van den ondergeteekende, geen aanleiding tot de opvatting als zou behalve in de gevallen, waarin naar dit artikel uitstel verplichtend is, zoodanig uitstel in andere gevallen nog geoorloofd zijn. Waarom hij dit laatste ook niet wenschelijk zou achten, is thans nader in de Memorie van Toelichting uiteengezet.

De opmerking van den Raad van State betreffende de redactie heeft geleid tot verandering van »ten behoorlijken tijde" in »tijdig", hetgeen uit den aard der zaak beteekent »binnen den daarvoor door de wet aangewezen tijd".

Art. 143. Dat naast art. 132 van het ontwerp, de ongewijzigde redactie van art. 838 Wetboek van Koophandel, voor zooveel betreft de woorden »ten ware of voor zooveel" zeer wel bestaanbaar is, kan geheel worden toegegeven. Het is intusschen, naar het oordeel van den ondergeteekende, niet de vraag of overneming van die woorden met eenige andere bepaling van het ontwerp vereenigbaar is, maar of zij wenschelijk is. De gronden die voor eene ontkennende beantwoording van die vraag pleiten, zijn in de

Memorie van Toelichting uiteengezet en, naar den ondergeteekende voorkomt, door de beschouwingen van den Raad van State niet ontzenuwd. Immers het beroep op meergemeld art. 132 schijnt ten deze niet afdoende, omdat daar sprake is van de uitoefening der rechten den concurrenten schuldeischers toekomende voor zooverre het voorrecht niet geldend gemaakt kan worden, hier van afstand, zij het ook voor een gedeelte van een voorrecht dat men bezit. En datzelfde geldt van het beroep op art. 145. Daardoor moge het misbruik dat men wenscht te keeren, zich minder krachtig doen gevoelen, opgeheven wordt het er niet door. Met de wederlegging in het afzonderlijk advies van de Staatsraden jhr. mr. DE JONGE en mr. DE VRIES Az. van de bedenkingen door den Raad van State geopperd tegen het tweede lid van het artikel, kan de ondergeteekende zich geheel vereenigen. Hij wenscht daaraan, naar aanleiding van 's Raads opmerkingen, nog het volgende toe te voegen. Waarom met de vrees dat de afstand door een bevoorrecht schuldeischer van zijn voorrecht over een minimum deel zijner vordering allicht zal geschieden alleen om den failliet aan eene akkoord-meerderheid te helpen, niet vereenigbaar is de onderstelling dat de bevoorrechte schuldeischer, wetende dat afstand van zijn voorrecht hem niet zal benadeelen als het akkoord niet wordt aangenomen, daarvan alleen zal afstand doen om ter benadeeling van den gefailleerde of ten believe van een medecrediteur, tegen het akkoord te stemmen, d. i. een daad verrichten die hem niet kan benadeelen, kan de ondergeteekende niet inzien. Te recht merkt de Raad van State op dat bestaande rechtsverhoudingen niet gewijzigd kunnen worden dan iets wat niet tot stand komt, maar dit sluit de bevoegdheid des wetgevers niet uit om te bepalen dat, waar het iemand volkomen vrijstaat van eenig voorrecht al dan niet afstand te doen, de keuze van het eerste het voorrecht onherroepelijk zal doen teloor gaan. De wetgever behoort dit zelfs te doen, wanneer zulks kan strekken ter voorkoming van benadeeling van derden, immers ter voorkoming dat een wellicht aanbevelenswaardig akkoord, ten nadeele zoowel van den gefailleerde als van de concurrente crediteuren verworpen worde.

Met de beschouwingen in meergemeld afzonderlijk advies voorkomende omtrent het tijdstip waarop van het voorrecht afstand moet worden gedaan, vereenigt de ondergeteekende zich ten volle. Het wetsontwerp en de Memorie van Toelichting zijn diesovereenkomstig aangevuld.

Art. 148. Het artikel is naar aanleiding van de opmerking van den Raad van State aangevuld. Waarom ondertekening door den curator den ondergeteekende niet noodig toeschijnt, is reeds boven ad art. 120 uiteengezet.

Art. 150, eerste lid. De door den Raad van State geopperde bedenking is juist. Zij heeft tot wijziging van de redactie geleid.

Art. 152. Niet zonder grond zou kunnen worden beweerd dat des schuldenaars bevoegdheid om ter openbare terechtzitting het akkoord toe te lichten en te verdedigen, uit art. 144 voortvloeit. Om allen twijfel uit te sluiten is thans aan het artikel een nieuw lid toegevoegd. Dat den gefailleerde, met inachtneming van het bij art. 153 al. 1 bepaalde, door de rechtbank voor zijne verdediging uitstel kan worden verleend, spreekt vanzelf en behoeft dus niet bepaald te worden.

Art. 153. Naar het oordeel van den Raad van State behoort de omstandigheid, dat niet gezorgd is voor hetgeen noodig is tot voldoening der faillissementskosten en tot betaling van de bevoorrechte schuldeischers, weigering van de homologatie ten gevolge te hebben. Voor die zienswijze wordt in 's Raads advies geen enkele grond aangevoerd. De ondergeteekende acht haar niet aanbevelenswaard. De preferente schuldeischers staan buiten het accoord en hebben geen belang bij de al of niet aanneming daarvan. Hun belang is alleen dat de boedel niet aan den schuldenaar wordt afgegeven vóórdat zij voldaan zijn, met andere woorden dat zij hun onderpand behouden. Daarvoor waakt art. 163 voldoende.

Artt. 155 en 156. De door den Raad van State geopperde bedenkingen hebben tot algeheele wijziging van eerstgemeld artikel aanleiding gegeven. Aan de bedenking betreffende het rapport van den rechter-commissaris en de overige opmerkingen van den Raad is daardoor te gemoet gekomen. Voor dat rapport zou, naar 's Raads oordeel, een rapport van een raadsheer-rapporteur of eene conclusie van het openbaar ministerie in de plaats moeten treden. Gronden worden daarvoor intusschen in 's Raads advies niet aangevoerd en zijn den ondergeteekende ook niet bekend, zoodat in dit opzicht aan 's Raads voorstel geen gevolg is gegeven. Door te vorderen dat, ook in cassatie, de voorziening worde ingesteld in plaats van door eene verklaring, bij een verzoekschrift, wordt de toepasselijkheid van art. 429 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering buiten twijfel gesteld. Tevens heeft de thans voorgestelde regeling het voordeel dat de procedure overeenstemt met de in art. 8 voor de faillietverklaring voorgeschrevene.

Evenals de Raad van State, veroorlooft de ondergeteekende zich voor zooveel betreft de procedure in cassatie, verder te verwijzen naar hetgeen hierboven bij art. 10 daaromtrent is opgemerkt.

Art. 159. Het artikel is ter tegemoetkoming aan de bedenkingen van den Raad van State gewijzigd. Een uitdrukkelijk voorschrift omtrent de verplichting tot afgifte van grossen van het vonnis van homologatie wordt niet vereischt, omdat deze reeds uit de algemeene ter zake betrekkelijke voorschriften van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering voortvloeit.

Art. 162. Aan de opmerking van den Raad van State is gevolg gegeven.

Art. 163. Vermits op de gronden hierboven bij art. 153 aangevoerd, aan het voorstel van den Raad van State betreffende wijziging van dat artikel geen gevolg is gegeven, vervallen ook de wijzigingen door den Raad op art. 163 voorgesteld. Intusschen zijn in het artikel eenige kleine wijzigingen, verbetering van redactie beoogende, aangebracht.

Art. 164. De gronden waarop de ondergeteekende behoud van deze bepaling, niettegenstaande de daartegen door den Raad van State geopperde bezwaren, wenschelijk acht, zijn thans nader in de Memorie van Toelichting ad art. uiteengezet.

Art. 166. Niettegenstaande de opmerking van den Raad van State, waarvan het betrekkelijk gewicht door den ondergeteekende niet wordt ontkend, meent hij toch na nauwgezette overweging de bepaling van dit artikel te moeten handhaven. In de eerste plaats geldt voor hem de overweging, dat het geheele in het ontwerp aangenomen stelsel van vernietiging en ontbinding van het akkoord in bepaalde gevallen onuitvoerbaar wordt, indien het verzoek tot heropening van het faillissement op grond van bedrog bij de aanbidding van het akkoord of op grond van niet-nakoming van het akkoord wordt behandeld als een gewoon proces. Wil heropening van het faillissement practisch eenige beteekenis en waarde hebben, dan moet de vraag of er reden tot heropening is niet drie of vier jaren bij den rechter aanhangig zijn, zooals allicht het geval zal wezen als over die vraag een gewoon geding moet worden gevoerd. Hier geldt volkomen hetzelfde als voor het vonnis van faillietverklaring. Indien een gewoon proces gevoerd moest worden over de vraag of er aanleiding bestaat tot faillietverklaring, het faillissement zou van weinig nut zijn. Evenals nu voor de faillietverklaring eene bijzondere procedure wordt voorgesteld, die de waarborgen voor eene goede beslissing met eene spoedige behandeling weet te vereenigen, behoort dit ook hier te geschieden, en houdt men dit in het oog, dan is ook juist de procedure voor de faillietverklaring de aangepast.

Bezwaren zijn van deze bepaling, en deze overweging mag in de tweede plaats gewicht in de schaal leggen, inderdaad niet te duchten, daar de vraag of een akkoord al of niet is nagekomen in negen van de tien gevallen

eene bloot feitelijke zal zijn, wier beslissing geen grootere moeilijkheden zal opleveren dan de beantwoording der vraag, of iemand heeft opgehouden te betalen, welke immers ook in zich sluit eene beoordeeling van het vorderingsrecht van dengene die eene faillietverklaring aanvraagt, en van het al of niet gemotiveerde van des schuldenaars weigering om te betalen.

Bovendien — er is reeds op gewezen — levert het toepasselijk verklaarde geding tot faillietverklaring voldoende waarborgen op voor volledige voorlichting van den rechter en voor eene juiste beslissing, terwijl de in het ontwerp gegeven rechtsmiddelen van verzet, hooger beroep en cassatie waarborgen, dat de bedenkingen van de in het ongelijk gestelde partij steeds volledig tot haar recht komen.

Door het ongewijzigd behoud van art. 164 vervalt de aanleiding om hier de woorden »vernietiging of" te doen vervallen.

Art. 171. Na eene aandachtige overweging van de bedenkingen door den Raad van State aangevoerd tegen het in dit artikel gehuldigde stelsel, meent hij daaraan de voorkeur te moeten blijven geven. De Raad gaat uit van de premisse, dat tusschen den gefailleerde en de volgens akkoord betaalde schuldeischers geen rechtsband meer bestaat. Dit meent de ondergeteekende te moeten ontkennen, omdat juist de ontbinding van het akkoord volgens het ontwerp weder tusschen hen een rechtsband in het leven roept. Het ontwerp, wordt in 's Raads advies wijders beweerd, schenkt den niet of gedeeltelijk voldane schuldeischers eene ongunstige kans en onthoudt hun de gunstige. Dit kan niet als grief tegen het gekozen stelsel worden aangevoerd, omdat het uit den aard der aard voortvloeit. Die ongunstige kans is nooit weg te nemen. Waar niet is heeft zelfs de Keizer zijn recht verloren. En de gunstige kans kan niet verleend worden, zonder groote onbillijkheid te plegen jegens anderen.

De ondergeteekende blijft nog steeds de meening toegedaan, dat het gekozen stelsel op de in de Memorie van Toelichting aangevoerde gronden de eenig billijke en rationeele oplossing geeft, die gegeven kan worden. Er kan ongetwijfeld ongelijkheid tusschen de schuldeischers voorkomen. Maar die ongelijkheid is dan niet een uitvloeisel van de wet, zooals in het stelsel van het Italiaansche Wetboek, dat kunstmatig ongelijkheid kweekt, door het akkoord jegens den eenen schuldeischer zijne werking te laten behouden, jegens den anderen als ontbonden te beschouwen; integendeel, zij vindt haren grond in den feitelijke beteren toestand waarin degene zich bevindt aan wien betaald is.

Het Italiaansche stelsel hinkt ook nog in ander opzicht op twee gedachten. Als werkelijk door betaling der akkoordprocenten de crediteur voldaan is, de rechtsband, gelijk de Raad van State zegt, is opgeheven, hoe dan te verklaren dat alle schuldeischers, ook de voldane crediteur, volgens art. 845, al 1., Cod. di. Comm. Ital. hunne rechten tegen den failliet verkrijgen.

ZEVENDE AFDEELING.

Van de vereffening des boedels.

Art. 173. Waar, zooals in dit artikel, de wet zelve een bevel geeft tot vereffening, schijnt daarnevens een daartoe strekkend bevel van den rechter-commissaris volkomen overtollig. Immers of een der gevallen in den aanhef van het artikel opgenoemd, aanwezig is, blijkt uit het procesverbaal der verificatie-vergadering en de overige ter zake betrekkelijke bescheiden; daartoe wordt zoodanig stuk dus niet vereischt. Zulks wordt evenmin vereischt tot vaststelling van het tijdstip, waarop de curator met de vereffening moet beginnen, daar hij ingevolge de in dit artikel voorkomende uitdrukking »onmiddellijk" daarmede moet beginnen, zoodra het aldaar bedoelde geval aanwezig is.

De door den Raad van State voorgestelde wijziging van het tweede lid van dit artikel is overgenomen.

Art. 174. De reeds bij de artt. 58 en 101 door den Raad van State gemaakte opmerking, dat het over het algemeen niet wenschelijk zou zijn, den onderhandschen ver-

koop van vast goed toe te laten, wordt hier herhaald. Daar den ondergeteekende daartoe strekkende gronden onbekend zijn, het hem integendeel toeschijnt dat de mogelijkheid van onderhandschen verkoop wenschelijk, immers in het belang van den boedel is, meent hij bij de voorgestelde regeling te moeten blijven volharden. De tweede volzin van het artikel is op grond van 's Raads bedenking weggelaten.

De commissie uit de schuldeischers zal ingevolge art. 78 i. f. gehoord moeten worden.

Art. 177. Ook met de hier door den Raad van State voorgestelde wijziging kan de ondergeteekende zich vereenigen. Dat de commissie uit de crediteuren moet worden gehoord, volgt uit de aanhaling van dit artikel in artikel 78.

Art. 178. De bedoeling is dat de schuldeischers alleen gehoord zullen worden over de wijze van vereffening, niet dat zij daaromtrent eene beslissing zullen te nemen hebben. Het in het artikel voorkomende woord »raadplegen" laat hieromtrent, naar het oordeel van den ondergeteekende geen twijfel over.

De aangewezen schrijffout is hersteld.

Art. 181. Het woord »geverifieerde" is vervangen door »toegelaten". Ter toelichting daarvan neemt de ondergeteekende de vrijheid te verwijzen naar het hierboven ad art. 82 i. f. aangegeekende.

Art. 184. De aangewezen schrijffout is hersteld.

Art. 185. De door den Raad van State in overweging gegeven verandering ware, naar het oordeel van den ondergeteekende, niet als eene verbetering te beschouwen. Zij zou allicht tot noodlooze vertraging aanleiding kunnen geven, terwijl niets schijnt te beletten dat op den dag door den rechter-commissaris bepaald tot het uitbrengen ter openbare terechtzitting van zijn verslag, het verzet niet beslist, maar behandeld zal worden.

Art., alin. 1. Ter beantwoording van de bedenking bij den Raad van State tegen dit artikel gerezen, veroorlooft de ondergeteekende zich te verwijzen naar de beschouwingen ad art. 127 voorkomende.

Art. 188, alin. 2. Naar aanleiding van de opmerking van den Raad van State is thans in de Memorie van Toelichting de grond uiteengezet waarop deze bepaling in het ontwerp is opgenomen.

Art. 189, alin. 1. Met betrekking tot de redactie-wijziging die dit artikel, naar aanleiding van de opmerking van den Raad van State heeft ondergaan, neemt de ondergeteekende de vrijheid te verwijzen naar hetgeen hij hierboven bij art. 82 heeft opgemerkt.

Art. 190. Ter tegemoetkoming aan de bedenking van den Raad van State is de redactie van het artikel eenigszins gewijzigd.

Art. 192. Toevoeging van de woorden »behoudens de toepassing van artikel 189" aan den eersten volzin, ware, naar den ondergeteekende voorkomt, geheel overbodig. Dat naast den regel van art. 192 de bijzondere bepaling van art. 189 geldt, spreekt vanzelf.

De tweede volzin is overeenkomstig het advies van den Raad van State aangevuld.

Art. 193. De uitdrukking »slotuitdeelingslijst" acht de ondergeteekende juist. Er zijn zoovele uitdeelingslijsten als er uitdeelingen plaats hebben. De voorgestelde wijziging van art. 180 heeft ten doel dit buiten twijfel te stellen. Ware de gemelde uitdrukking, gelijk de Raad van State beweert, minder juist, hetzelfde bezwaar zou bestaan tegen de uitdrukking »slotuitdeeling" in art. 194. Toch heeft laatstgemelde uitdrukking den Raad geen aanleiding gegeven tot het maken van eenige opmerking.

Art. 194. Als grond voor het door den Raad van State geuite oordeel dat voor het geval dat inocht blijken »dat er nog baten van den boedel aanwezig zijn, welke ten tijde der vereffening niet bekend waren», de bepaling van art. 886 Wetboek van Koophandel de voorkeur verdient, wordt aangevoerd, dat het bestaan van zoodanige bate eerst geruimen tijd nadat de rekening en verantwoording is afgelegd, kan blijken, zoodat de curator zich eigenlijk nooit ten volle van zijn beheer ontslagen zou kunnen rekenen. Ware de reden afdoende, zij zou evenzeer moeten gelden voor het geval dat gereserveerde uitdeelingen aan den boedel terugvallen. Ook zulks kan eerst geruimen tijd nadat de rekening en verantwoording is afgelegd, plaats hebben. Men denke aan vorderingen onder opschortende voorwaarde. Toch bestaat voor dat geval bij den Raad geen bedenking tegen de voorgestelde regeling. Het bezwaar dat ten gevolge van de voorgestelde regeling de curator zich nooit ten volle van zijn beheer ontslagen zou kunnen rekenen, kan de ondergeteekende niet inzien. Dat ontslag erlangt hij door het afleggen van rekening en verantwoording van zijn beheer aan den rechter-commissaris. Komen er later nieuwe baten ter verdeeling op, zijn beheer vangt andermaal aan. Handhaving van de voorgestelde bepaling schijnt derhalve wenschelijk.

ACHTSTE AFDEELING.

Van den rechtsstoestand des schuldenaars na afloop van de vereffening.

Aangenaam was het den ondergeteekende te ontwaren, dat de Raad van State zich met de afschaffing van de rehabilitatie op de daarvoor aangevoerde gronden kan vereenigen.

Art. 195. Vermits in art. 193 het behoud van het woord »slotuitdeelingslijst» wordt voorgesteld, kan alhier van weglating van de in het advies van den Raad van State aangehaalde woorden geen sprake zijn.

Art. 196. Aanvulling van het artikel in den door den Raad van State aangewezen zin acht de ondergeteekende onnoodig. Het proces-verbaal der verificatie-vergadering is eene authentieke akte; geen enkel bezwaar kan er dus tegen bestaan dat de wet bepaalt dat dit proces-verbaal een executorialen titel oplevert. Dit brengt mede dat de griffier een uittreksel van dat stuk in den vorm van eene grosse op aanvraag zal moeten verstrekken. Overigens veroorlooft de ondergeteekende zich te verwijzen naar het hierboven ad art. 159 aangeeteekende.

De thans voorgestelde wijzigingen betreffen uitsluitend de redactie en beoogen de terminologie van het artikel in overeenstemming te brengen met die van de artt. 121 en 159.

Met voldoening heeft de ondergeteekende uit het advies van den Raad van State ontwaard, dat, naar 's Raads oordeel, te recht in de Regeeringsvoordracht niet is overgenomen het voorstel door de Staatscommissie in de artt. 197—204 van haar ontwerp gedaan.

NEGENTE AFDEELING.

Van het faillissement eener nalatenschap.

Art. 199, al. 2. Daar erfgenamen niet zelden op eene andere plaats wonen dan waar het sterfhuis is gelegen, somtijds zelfs daarvan ver verwijderd zijn, schijnt het alleszins wenschelijk dat hem, voor zooveel mogelijk, nog persoonlijk kennis worde gegeven van het gedane verzoek. De mogelijkheid om tegen het verzoek bedenkingen in te brengen, wordt daardoor voor hen vergroot. Behoud van de door den Raad van State overtollig geachte woorden schijnt derhalve alleszins raadzaam.

Art. 200. Weglating van de in het advies van den Raad van State aangehaalde woorden zou de ondergeteekende niet raadzaam achten. De Raad verwijst naar zijne opmerkingen op art. 41, maar het schijnt daarbij zijne aan-

dacht te zijn ontgaan, dat de gevallen waarin de artt. 41 en 200 voorzien, ten eenenmale verschillen. Eerstgemeld artikel behandelt het geval dat de *erfgenaam* failliet is, hier is sprake van faillissement van de *erfenis*. De bezwaren welke in het eerste geval aan de afscheiding verbonden zouden zijn, zijn hier niet te duchten, of zelfs niet mogelijk. Trouwens art. 767, al. 3, Wetboek van Koophandel bevat gelijksoortige bepaling, en deze heeft, voor zooverre den ondergeteekende bekend is, nooit slecht gewerkt.

Art. 201. Waarom de door den Raad van State voorgestelde redactie beter zou zijn dan die van het ontwerp, wordt in 's Raads advies niet uiteengezet en kan de ondergeteekende niet bevroeden.

TIENDE AFDEELING.

Bepalingen van internationaal recht.

Dat de artt. 211—213 van het ontwerp der Staatscommissie niet in de Regeeringsvoordracht voorkomen, draagt de goedkeuring van den Raad van State weg, maar met de overneming van de overige artikelen van de betrekkelijke afdeling van het ontwerp der gemelde Commissie in de artt. 203—205 van deze wetsvoordracht kan de Raad zich niet vereenigen. Alleen laatstgemeld artikel zou de Raad wenschen te behouden, doch niet in eene afzonderlijke afdeling en alsdan met gewijzigde redactie.

De beschouwingen waartoe 's Raads bezwaren tegen die artikelen den ondergeteekende aanleiding gaven, veroorlooft hij zich hieronder uiteen te zetten.

Art. 203. Met den staatsraad mr. SWART, die in een afzonderlijk advies zijne zienswijze over dit en over het volgende artikel heeft kenbaar gemaakt, acht de ondergeteekende, ook na aandachtige overweging van de daartegen door den Raad van State geopperde bedenkingen, behoud van dit artikel hoogst wenschelijk en ter voorkoming zooveel mogelijk van onbillijkheden noodig.

Den Raad kan worden toegegeven dat de goederen der gefailleerden die buiten het Rijk gelegen zijn, aan het beheer des curators zijn onttrokken, dat de schuldeischers daarop als behoorende tot den faillieten boedel geene rechten kunnen geldend maken, en dat met dien toestand rekening moet worden gehouden. De vraag rijst nu, en hierin meent de ondergeteekende met den Raad van zienswijze te moeten verschillen, op welke wijze hiermede rekening moet worden gehouden. Naar 's Raads oordeel kan hetgeen buiten het bereik ligt des Nederlandschen curators niet worden aangemerkt als een deel des boedels. De ondergeteekende kan dit niet inzien. Alleen ten gevolge van het souvereiniteitsbeginsel, krachtens hetwelk geen gezag buiten zijn grondgebied de macht heeft het recht door dwang te handhaven, kunnen des gefailleerden schuldeischers geene aan het faillissement ontleende rechten geldend maken op die deelen van diens vermogen, die zich in het buitenland bevinden. Maar bezitten zij op die goederen geen rechten? Allerminst. De omstandigheid dat die goederen zich in het buitenland bevinden neemt niet weg dat zij het eigendom zijn van den gefailleerde, en dat dus naar het beginsel, nedergelegd in de artt. 1177 en 1178 Burg. Wetboek, zijne crediteuren gelijk recht hebben op de opbrengst daarvan pondpondgewijze hunne vorderingen te verhalen. Waar ten gevolge van de ligging dier goederen, dat recht niet in toepassing kan worden gebracht, is het de taak des wetgevers, en in dit opzicht sluit de ondergeteekende zich geheel aan bij de zienswijze door den heer Staatsraad mr. SWART, in meergemeld afzonderlijk advies geuit, om, zij het ook langs indirecten weg, datgeen te verwezenlijken wat billijk is, in het algemeen belang wenschelijk is en — meent hij er te mogen bijvoegen — in overeenstemming is met de algemeene beginselen in het burgerlijk recht gehuldigd. Dit te bevorderen, is het doel der voorgestelde bepaling.

In het feit dat de gefailleerde een zijner schuldeischers in de gelegenheid stelt, diens vordering te verhalen op in het buitenland gelegen goederen, acht de Raad geen rechtsgrond gelegen voor de verplichting dien schuldeischer

bij dit artikel opgelegd. De ondergeteekende acht dien rechtsgrond gelegen in het feit dat die schuldeischer door zijne daad zich uit de bezittingen van den gefailleerde, boven zijne medeschuldeischers, schadeloos stelt, dus op de paritas creditorum te hunnen nadeele inbreuk maakt. Voor die daad is hij civielrechtelijk verantwoordelijk tegenover zijne medecrediteuren. Op dien grond en niet omdat hij, gelijk de Raad veronderstelt, als negotiorum gestor van den boedel zou optreden, waar hij alleen in zijn eigen belang handelt, rust de meergemelde verplichting.

Huldigt men bovenstaande zienswijze, dan bestaat er, gelijk ook blijkbaar de meening van den heer Staatsraad mr. SWART is, geen reden tot overneming van de door dezen voorgestelde redactie, en dit te minder omdat daartegen bovendien deze bedenking ware aan te voeren dat zij het doel, beoogd met het voorstellen van eene gewijzigde redactie, voorbijstreeft. Volgens die lezing toch zou de schuldeischer, die afzonderlijk zijne vordering ten deele op in het buitenland gelegen goed verhaald heeft, niet alleen het bedrag daarvan aan den boedel moeten vergoeden, maar bovendien bij de verificatie slechts mogen opkomen voor zijne vordering nadat dat bedrag daarvan andermaal is afgetrokken.

Door den Raad van State wordt de vraag gesteld, hoe het moet gaan met schuldeischers die hypotheek of voorrecht hebben op goederen in het buitenland gelegen. Naar het oordeel van den ondergeteekende kan de door den Raad aangewezen moeilijkheid, evenals de moeilijkheden waarop door mr. D. JOSEPHUS JITTA in het in 's Raads advies vermeld opstel de aandacht wordt gevestigd, in de wet niet voldoende worden opgelost. Alleen eene internationale regeling van het onderwerp — eene regeling intusschen die, gelijk in 's Raads advies wordt opgemerkt, vooreerst nog wel niet tot stand zal komen — kan deze en dergelijke quaestien, die overigens zelden zullen voorkomen, tot eene bevredigende oplossing brengen.

Tegen het voorstel in meergemeld afzonderlijk advies gedaan om het ontwerp aan te vullen met eene bepaling houdende, dat de gefailleerde op straffe van verlies van het recht om een akkoord aan te bieden, den curator bij authentieke akte moet machtigen tot verkoop ten behoeve van de failliete massa, van zijne buitenslands gelegen goederen, bestaan overwegende bezwaren. Na de homologatie van het akkoord defungeert de curator, zoodat dan de volmacht om de goederen in het buitenland te verzilveren geen gevolg meer kan hebben. Vóór de homologatie, zoolang de insolventie nog niet begonnen is, mag de curator, behoudens de uitzonderingen in art. 101 vermeld, niet tot verzilvering overgaan, indien de gefailleerde hierin niet toestemt, en is dus de gefailleerde in zijn recht, indien hij weigert bedoelde volmacht te geven. De homologatie afhankelijk te stellen van het geven eener volmacht gaat niet, omdat zoodanige volmacht alleen bij insolventie kan werken. Het met de bepaling beoogde doel zal daarmede dan ook, naar de ondergeteekende meent niet bereikt worden. Bespoedigd zal de afloop van het faillissement er zeer weinig door worden, ten gevolge van de bepalingen in de artt. 139 volgende van het ontwerp opgenomen. Afgeschrikt van de door den heer Staatsraad mr. SWART, bedoelde oneerlijke handelingen zal de gefailleerde er evenmin door worden, omdat, waar laatstgenoemde de hoop koestert dat een akkoord zal worden aangenomen, hij veilig eene volmacht kan afgeven, die juist door de homologatie van het akkoord zal vervallen, en die hem derhalve toch niet zal beletten de handelingen te plegen waarvan de voorkoming door het voorstel wordt beoogd.

Art. 204. Heeft de ondergeteekende, naar hij zich vleit, door zijne beschouwingen op het vorige artikel aangetoond dat er in het aldaar bedoelde geval reden bestaat den schuldeischer tot inbreng te verplichten, dan vloeit daaruit vanzelf voort, dat daartoe evenzeer reden bestaat in het hier behandelde geval.

De woorden » of bij voorrang » worden vereischt met het oog op wetgevingen, die aan nationalen een voorrang toekennen boven vreemdelingen en met het oog op de mogelijkheid dat hij die vordering overneemt, daarvoor een pand-, retentie- of voorrecht volgens de vreemde wet verwerft. Men denke aan het Kaufmännische Pfand- und

Retentionsrecht van het Alg. Dt. Handelsgesetzbuch en dergelijken.

Ten opzichte van de voorgestelde redactiewijziging veroorlooft de ondergeteekende zich te verwijzen naar de toelichting hierboven ad art. 54.

Aan het slot van dit gedeelte van zijn advies, vestigt de Raad van State de aandacht op de wenschelijkheid om te geraken tot eene wederzijdsche erkenning van vonnissen van faillietverklaring in Nederland, in zijne koloniën en bezittingen geweest. Het doen van daartoe betrekkelijke stappen acht de ondergeteekende niet noodig. De wederzijdsche uitvoerbaarheid van bedoelde vonnissen toch is reeds gewaarborgd door art. 104 van het » Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië, art. 140 van het » Reglement op het beleid der Regeering in de kolonie Suriname », en art. 161 van het » Reglement op het beleid der Regeering in de kolonie Curaçao ».

TITEL II.

Van surséance van betaling.

Art. 206. De Raad van State meent, dat dit artikel te ver gaat, door in het geheel niet naar de oorzaak van het onvermogen des schuldenaars te vragen. Het geldt hier een wel overwogen hoofdbeginsel van de in het ontwerp voorgestelde regeling van de surséance, terwijl voor de zienswijze van den Raad en het advies, geen gronden worden aangevoerd. Wel wordt daaruit verwezen naar eene bepaling, voorkomende in de wet, waarbij voor eenige jaren in Italië de surséance is ingevoerd, maar te dien opzichte veroorlooft de ondergeteekende zich de opmerking, door den Raad ad art. 126 gemaakt, dat met de enkele aanhaling van zoodanige bepaling nog niet bewezen is, dat zij goed en billijk werkt, tot de zijne te maken. Handhaving van de voorgedragen regeling, waarvan de wenschelijkheid uitvoerig in de Memorie van Toelichting, onder de *Algemeene beschouwingen*, betreffende Titel II is uiteengezet, acht hij dan ook wenschelijk.

Art. 208 al. 2. Aan de beide door den Raad van State gemaakte opmerkingen is voldaan.

Art. 210 al. 1. Het voorstel om ook het verlenen van voorloopige surséance afhankelijk te stellen van de toestemming van de groote meerderheid der schuldeischers, wordt door den Raad van State bestreden. Met het oog daarop veroorlooft de ondergeteekende zich te verwijzen naar de in de Memorie van Toelichting opgenomen *Algemeene beschouwingen* betreffende Titel II, waarin de gronden worden ontwikkeld, waarop aan de schuldeischers invloed behoort te worden toegekend op de verleen van de surséance. Die gronden worden in 's Raads advies niet bestreden. Toch geldt het daar gezegde voor de voorloopige surséance in gelijke mate als voor de definitieve surséance. Het door den Raad aangevoerde bezwaar, dat schuldeischers moeten beslissen, wier vorderingen niet nauwkeurig onderzocht zijn, zou, moest het tot verwerping van het gedane voorstel leiden, a fortiori moeten leiden tot het ontzeggen van een beslissenden invloed aan de crediteuren, waar het het verlenen van de definitieve surséance, derhalve eene gewichtigere handeling, betreft. Immers ook daaraan gaat gene verificatie vooraf. Toch verklaart de Raad in dit opzicht zich te vereenigen met de voordracht. De opmerking van den Raad dat één schuldeischer het in zijne macht kan hebben de toewijzing van het verzoek om voorloopige surséance te beletten is juist, wanneer er slechts twee schuldeischers verschijnen of wanneer de bedoelde schuldeischer eene vordering bezit, die grooter is dan één/vierde van het bedrag der vorderingen van alle verschenen crediteuren. Zoodanig geval zal ongetwijfeld slechts hoogst zelden voorkomen. Maar komt het voor, dan schijnt weigering van de surséance alleszins gerechtvaardigd, daar de surséance, waardoor de schuldeischers hun recht van dadelijk vorderen er van executie verliezen, een maatregel derhalve die diep ingrijpt in de rechten der schuldeischers, niet behoort te worden verleend als van de twee verschenen schuldeischers één of van het vertegenwoordigende bedrag meer dan $\frac{1}{4}$ er zich tegen verzet. Trouwens ook van deze

opmerking geldt, dat bij de beslissing betreffende de definitieve surséance zich hetzelfde geval kan voordoen.

Alinea 3. Het komt den ondergeteekende voor dat de uitdrukking opgenomen in de door den Raad van State voorgestelde redactie »sporen van kwade trouw», of een zoo vaag begrip is, dat opneeming daarvan in eene wet geene aanbeveling verdient, of feitelijk hetzelfde beteekent als »kwade trouw». Immers, wil men er iets positiefs mede aanduiden, dan kan dit alleen zijn, dat er feiten, hoe onbeduidend dan ook, moeten vaststaan waaruit kwade trouw blijkt. Aan behoud van de voorgestelde bepaling schijnt derhalve de voorkeur gegeven te moeten worden.

Alinea 4 en 5. De bedenking van den Raad van State schijnt juist. De beide alinea's zijn dienovereenkomstig gewijzigd.

Art. 211, al. 2 en 3. Deze bepalingen hebben ook ter tegemoetkoming aan de bedenkingen van den Raad van State, eenige wijzigingen ondergaan. De procedure is thans in overeenstemming gebracht met die voorgeschreven bij de faillietverklaring en bij de homologatie van een akkoord.

Alinea 5. Vermits aan de opmerking van den Raad van State, bij art. 210 gemaakt, geen gevolg gegeven is, vervalt ook de hier voorgestelde redactiewijziging.

De vraag of de behandeling van het beroep zal plaats hebben ter openbare terechtzitting of in raadkamer beantwoordt de ondergeteekende met den Raad van State, in laatstgemelden zin. Alle twijfel wordt afgesneden door de aan het artikel voorgestelde toevoeging van eene nieuwe slotbepaling.

Art. 212. Ten aanzien van dit artikel veroorlooft de ondergeteekende zich te verwijzen naar hetgeen bij de artt. 10 en 156 is opgemerkt.

Art. 213, II. De in het vierde lid van dit art. 210 aangebrachte verandering maakt, gelijk de Raad van State te recht opmerkt, wijziging van deze bepaling noodig. Deze is daarin thans aangebracht. Dat die wijziging zou moeten bestaan in de door den Raad voorgestelde toevoeging kan de ondergeteekende intusschen niet inzien.

Art. 214, al. 1, 2. De gronden die, naar het oordeel van den ondergeteekende, er toe behooren te leiden bij elke verleenning van voorloopige surséance nevens de bewindvoerders ook deskundigen aan te stellen, zijn in de Memorie van Toelichting uitvoerig uiteengezet. Op het daartoe strekkend voorstel terug te komen, acht hij niet aanbevelenswaard. Wel is waar zal bij kleinere boedels de taak der bewindvoerders doorgaans niet zoo omvangrijk zijn, dat dezen de beschikbare tijd zou ontbreken het werk der deskundigen te verrichten, maar daardoor wordt nog niet gerechtvaardigd de zienswijze van den Raad van State, dat in zoodanig geval de benoeming van afzonderlijke deskundigen onnoodig zou zijn. Den beschikbaren tijd moge de bewindvoerder daarvoor in zoodanig geval hebben, — een geval dat zich trouwens niet vaak zal voordoen, daar uit den aard der zaak surséance in den regel aangevraagd wordt door uitgebreide industriële en financiële ondernemingen, — dit sluit niet in dat hij daarvoor ook de noodige bekwaamheid zal bezitten. In den regel zal dit laatste het geval niet zijn. Immers van den bewindvoerder zal de taak zijn om met den schuldenaar het beheer over diens zaken te voeren, van den deskundige om de oprechtheid van de overgelegde balans en staten te onderzoeken. Voor het eerste wordt commercieele, industriële kennis vereischt, voor het laatste kennis van het boekhouden. Slechts hoogst zelden zal dezelfde persoon in beide opzichten zoodanige kennis bezitten als wordt vereischt om hem met vertrouwen met deze dubbele taak te belasten. Waar aan het oordeel van de rechtbank wordt overgelaten of er termen zijn nevens de bewindvoerders deskundigen te benoemen, mag veilig worden aangenomen dat in den regel de rechter daartoe niet zal overgaan dan na ingewonnen advies van den bewindvoerder en staat het derhalve te vreezen dat zoo-

danige benoeming somtijds achterwege zal blijven, waar voor een betrouwbaar rapport zulks hoogst wenschelijk ware geweest.

Art. 215. Ten gevolge van het ongewijzigd behoud van art. 214 vervalt ook de door den Raad van State bedoelde wijziging van dit artikel.

Art. 218. Daar aan de bedenking van den Raad van State tegen art. 210 geen gevolg is gegeven, kan de tweede zinsnede van dit artikel onveranderd blijven.

De laatste zinsnede is overeenkomstig het advies van den Raad van State gewijzigd.

Art. 224, al. 2. De ondergeteekende is van oordeel dat het in het belang zoowel van schuldenaar als van schuldeischer kan zijn, niet alleen dat roerend maar ook dan onroerend goed vercocht worde. Gronden voor het tegendeel worden in het advies van den Raad van State niet aangevoerd. Wijziging van de bepaling schijnt derhalve niet raadzaam. In verband met de door den Raad aan art. 918, al. 2, Wetboek van Koophandel ontleende opmerking, is de Memorie van Toelichting aangevuld.

De in 's Raads advies aangewezen schrijffout is hersteld.

Art. 225, al. 3. Het artikel is in overeenstemming gebracht met art. 25 van het ontwerp. Daardoor worden, overeenkomstig den wensch van den Raad van State, de rechtsvorderingen die den persoonlijken staat des schuldeischers betreffen, uitgezonderd. Waarom deze rechtsvorderingen niet met namen worden uitgezonderd, heeft de ondergeteekende de eer gehad hierboven ad art. 25 uiteen te zetten.

Art. 226, al. 1, 1°. Aan de opmerking van den Raad van State is gevolg gegeven.

Al. 1, 3°. Uitbreiding, gelijk de Raad van State voorstelt, tot het testamentaire levensonderhoud, schijnt den ondergeteekende niet raadzaam. Wat is levensonderhoud uit kracht van eene uiterste wilsbeschikking verschuldigd? Aan de beslissing van den erfflater kan men niet overlaten of eene uitkeering al of niet levensonderhoud zal zijn; dan zouden uitkeeringen van hoog bedrag tot levensonderhoud gestempeld kunnen worden. Den ondergeteekende is het niet duidelijk wat hier het criterium moet wezen, terwijl ook de Raad geen grens aangeeft, waarbij eene uitkeering ophoudt levensonderhoud te zijn. Voldoening aan 's Raads wensch zou dan ook naar het oordeel van den ondergeteekende, in vele gevallen tot eene niet te rechtvaardigen bevoordeeling van de rechthebbenden op zoodanig levensonderhoud leiden.

Alin. 1, 6°. Aan 's Raads voorstel is gevolg gegeven.

Alin. 2. De door den Raad van State voorgestelde verduidelijking is aangebracht.

Art. 228. De gronden in de Memorie van Toelichting voor de hier voorgestelde afwijking van art. 921 Wetboek van Koophandel ontwikkeld, zijn in het advies van den Raad van State niet bestreden, veelmin wederlegd. In dat advies wordt beweerd, dat het tijdelijk onvermogen des schuldenaars een borg die van het voorrecht van uitwinning niet heeft afstand gedaan, niet in zulk een ongunstigen toestand behoort te brengen, dat hij verplicht wordt tot betaling eener schuld, met welke terugvordering hij genoodzaakt is te wachten totdat de surséance een einde genomen heeft. Maar de vraag schijnt geoorloofd waarom zulks niet behoort te geschieden, terwijl het definitief onvermogen zoodanigen borg in den nog veel ongunstiger toestand brengt, dat hij verplicht is tot betaling van eene schuld, waarvan hij wellicht maar een zeer klein gedeelte op den boedel van den schuldenaar kan verhalen.

Artt. 229, alin. 4 en 5 en 231. De beide artikelen zijn overeenkomstig de voorstellen van den Raad van State

gewijzigd. De wijziging die laatstgemeld artikel bovendien heeft ondergaan, is een noodzakelijk gevolg van het in de artt. 210, alin. 4, en 218 facultatief stellen van de faillietverklaring.

Art. 232. De bedenking van den Raad van State tegen het woord *boedel* schijnt alleszins juist. Het is dan ook thans uit het artikel weggelaten. Aan die weglating meent de ondergeteekende de voorkeur te moeten geven boven de in 's Raads advies voorgestelde redactie, omdat de in het voorgedragen artikel voorkomende uitdrukking: » wordt bij voorrang *voldaan* », beter uitdrukt, dat deze kosten, als zijnde kosten van de surséance, dadelijk moeten worden betaald, niet door den schuldenaar alleen, maar door den schuldenaar met medewerking der bewindvoerders.

Art. 233. De bepaling is overeenkomstig het voorstel van den Raad van State gewijzigd.

Hiermede is de ondergeteekende genaderd aan het einde der beschouwingen die hij gemeend heeft, naar aanleiding van het advies van den Raad van State en de daarbij ge-

voegde afzonderlijke adviezen, eerbiedig aan Uwe Majesteit te moeten onderwerpen. Van de gewichtige wenken in die adviezen voorkomende is in velerlei opzicht voor eene wijziging van deze wetsvoordracht gebruik gemaakt. Waar die adviezen niet zijn gevolgd, vleit de ondergeteekende zich, dat de daartegen ingebrachte bedenkingen zooveel gewicht hebben, dat het gerechtvaardigd zal zijn, aan Uwe Majesteit eerbiedig in overweging te geven, het ontwerp van een wet op het faillissement en de surséance van betaling met de daarbij behorende Memorie van Toelichting, gelijk ze thans gewijzigd hierbij weder worden overgelegd, alsnu aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal te doen toekomen.

De Minister van Justitie,

(get.) RUYS VAN BEERENBROEK.

Voor eensluidend afschrift,

*De Secretaris-Generaal bij het
Departement van Justitie,*

P. J. VAN BREYMA.

